

**PLAN MOT
KRÄNKANDE
BEHANDLING,
TRAKASSERIER OCH
SEXUELLA
TRAKASSERIER LÄSÅR
20/21**

Tunaskolan F-9

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
1.1	Följande verksamheter omfattas av planen	4
1.2	Skolans ansvar	4
1.2.1	<i>Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier .....</i>	<i>4</i>
1.2.2	<i>Skyldighet att anmäla .....</i>	<i>5</i>
1.2.3	<i>Ansvar .....</i>	<i>5</i>
1.2.4	<i>Lagstiftning .....</i>	<i>5</i>
1.3	Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier	5
1.4	Ansvarig rektor	6
1.5	Förankring av planen	6
2	Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge	8
2.1	Delaktighet	8
2.1.1	<i>Elevers delaktighet .....</i>	<i>8</i>
2.1.2	<i>Vårdnadshavarnas delaktighet .....</i>	<i>9</i>
2.1.3	<i>Personalens delaktighet .....</i>	<i>9</i>
2.2	Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder	10
2.3	Beskrivning av nuläge	16
3	Analys och åtgärder för läsåret 20/21	21
3.1	Analys	21
3.2	Nya mål, insatser och åtgärder	37
4	Bilaga 1: Begrepp och definitioner	44
5	Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder	46
6	Bilaga 3	49

Bilagor

Bilaga 1: Trivselregler Tuna 2020 -PDF - ny (PDF)

Bilaga 2: Bilaga 2- Rutinga°ng - Enskilt strukturerat samtal vid misstanke om kra°nkning samt uppfo°ljningssamtal (pdf)

Bilaga 3: 2021) (pdf)

Bilaga 4: 2021) (pdf)

Bilaga 5: Bilaga 5- Skolans rutinga°ng vid missta°nkta kra°nkningar (pdf)

1 Bakgrund

1.1 Följande verksamheter omfattas av planen

Tunaskolan F-9 samt fritidshemmet

1.2 Skolans ansvar

Alla elever har rätt att känna sig trygga i skolan. De ska aldrig behöva utsättas för kränkningar, det vill säga sårande eller förnedrande behandling, varken från lärare och personal på skolan eller från andra elever.

Skolan har ansvar att förhindra att elever behandlas illa och det regleras i skollagen och diskrimineringslagen. I dagligt tal brukar man kalla återkommande kränkningar för mobbning, men det är inte ett begrepp som används i lagstiftningen. Istället används begreppen kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier (se även bilaga 1 om begrepp och definitioner).

1.2.1 Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier

På varje skola ska det enligt skollagen finnas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Det målinriktade arbetet omfattar att främja, förebygga, upptäcka och åtgärda kränkande behandling. Varje år ska det upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder man avser att påbörja eller genomföra det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska vara med i efterföljande års plan.

Enligt diskrimineringslagen ska skolan arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Varje verksamhet ska ha riktlinjer som visar att sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna inte accepteras. Varje skola ska också ha rutiner som dels klargör hur verksamheten ska agera om trakasserier påstås ha inträffat, dels anger vem den som anser sig trakasserad ska vända sig till och vem som ska ansvara för att händelsen eller påståendena utreds.

De sju grunderna för diskriminering:

- Kön
- Könsidentitet eller könsuttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

För skolorna i Lunds kommun väljer vi att ha en samlad plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier. Det är viktigt att all personal och även eleverna och deras vårdnadshavare känner till planen.

1.2.2 Skyldighet att anmäla

En lärare eller annan personal på skolan som får veta att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier i samband med verksamheten ska anmäla detta till rektorn. Rektorn är skyldig att anmäla det till huvudmannen. När det gäller kränkande behandling är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i de fall kränkande behandling konstaterats, vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

1.2.3 Ansvar

Huvudmannen, i detta fall Lunds kommun, har det yttersta ansvaret för att skollagen och diskrimineringslagen följs. I Lunds kommun har huvudmannen delegerat dessa ansvarsområden till respektive skolas rektor.

För verksamhet som avses i skollagens 25 kapitel (exempelvis öppen förskola och öppen fritidsverksamhet) och fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet gäller plikten att anmäla kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier för den personal som huvudmannen utser.

1.2.4 Lagstiftning

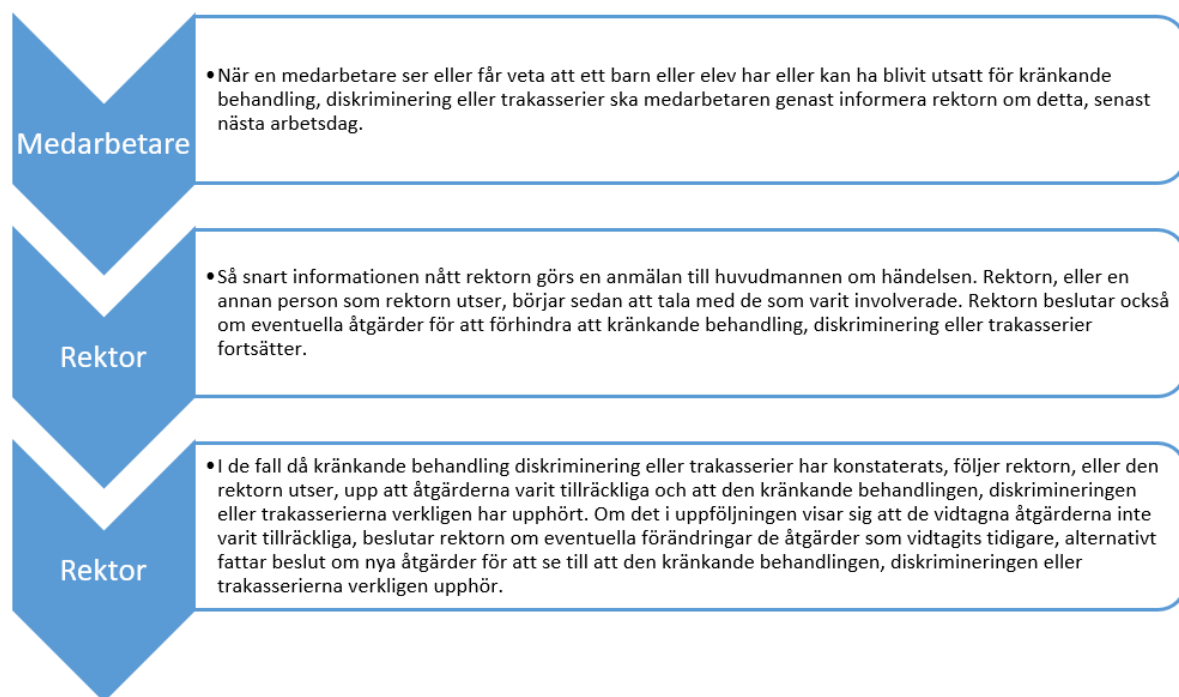
Lagstiftning som styr ovan beskrivna skyldigheter att arbeta mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier finns i:

- Skollagen kapitel 6, 6-10 §§
- Diskrimineringslagen kapitel 16, 18-20 §§

1.3 Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier

Barn- och skolförvaltningen har tagit fram en förvaltningsgemensam rutin som används när skolan fått veta att en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier av en annan elev eller av personal. I dessa fall ska personalen informera rektor omgående i enlighet med 6 kap 10 § skollagen, eller 2 kap 7 § diskrimineringslagen (anmälningsplikt). All personal inom förvaltningens olika verksamheter omfattas av bestämmelserna.

Rutinbeskrivning när ett barn eller en elev upplevt sig utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier:

1.4 Ansvarig rektor

Ana Maria Friede, rektor

1.5 Förankring av planen

Information via skolans hemsida

Nyupprättad plan mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier finns publicerad på skolans hemsida till vårdnadshavare, elever och personal.

Information till vårdnadshavare

Planen delges vårdnadshavarna i samband med föräldramöte. Alternativt, som under Coronapandemin när vanliga föräldramöten ej kan hållas, skickas information om den nya planen ut som ett meddelande till vårdnadshavarna via Unikum från mentorerna i samband med att den publiceras. På lågstadiet sker information kring detta även genom veckobrev och på informationstavlan utanför kapprum.

Information till personal

Varje hösttermin går representanter från skolans *Trygghetsteam* igenom den nyupprättade planen vid en arbetsplatsträff, alternativt vid ett stadiemöte eller en arbetslagsplanering, i samband med att planen är färdigställd.

Nya medarbetare får kännedom om *Plan mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier* av rektor alternativt delegerad lärare som en del av introduktionen.

Skolans och kommunens rutingång vid kränkningar eller misstänkta kränkningar samt tillhörande blanketter och stödmaterial finns publicerat digitalt till all personal och sätts även upp på strategiska platser inne i skolbyggnaden för att synliggöra och säkerställa att personal enkelt kan fullfölja skolans och kommunens riktlinjer. Elevernas trygghet och trivsel är prioriterad och därför arbetar skolans *Trygghetsteam* tillsammans med personal fortlöpande med detta.

Information till elever

Plan mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier presenteras för varje klass av mentorerna i samband med en rådstid under höstterminen. Vid detta tillfälle går mentorerna igenom planens innehåll. Ett speciellt fokus riktas vid skolans rutingång vid misstänkta kränkningar och var eleverna ska vända sig vid en kränkning eller misstänkt kränkning. Vid detta tillfälle betonas skolans värdegrund och nolltolerans mot alla former av kränkningar, diskriminering och trakasserier.

Skolstartsguiden Utöver mentorernas information om planen till eleverna, och för att säkerställa att alla elever tar del av skolans likabehandlingsarbete, planeras en digital skolstartsguide att tas fram under läsåret 2020/2021 och därefter visas för samtliga elever. Guiden anpassas efter varje stadium och elevernas ålder med elevnära exempel med syfte att ge eleverna en överblick över hur skolan arbetar med likabehandling och skapa trygghet. Eleverna får i guiden information om skolans värdegrund och nolltolerans mot kränkningar, diskriminering och trakasserier samt skolans rutiner vid misstänkta kränkningar. Eleverna får även veta var de ska vända sig om de själva blir utsatta för en kränkning eller får kännedom om att någon blivit utsatt. I guiden presenteras aktuella vuxenstöd i *Trygghetsteamet* inklusive skolans kurator så att eleverna vet var de kan vända sig om de har ytterligare frågor.

Skriftlig information om var eleverna ska vända sig vid kränkningar eller behov av stöd, inklusive skolans Trivselregler, finns uppsatta i klassrummen på skolan.

2 Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge

2.1 Delaktighet

2.1.1 Elevers delaktighet

Eleverna på skolan görs delaktiga i arbetet med likabehandlingen på flera sätt. Nedan följer några av dessa som exempel.

Rättviserådet

Tunaskolan har en levande rådsverksamhet där elever från olika årskurserna har möjlighet att delta. *Rättviserådet* är ett elevråd som enbart fokuserar på likabehandling och att främja elevernas trygghet på skolan samt förebygga kränkningar, diskriminering och trakasserier. Alla elever i årskurs 7-9 som vill är välkomna att delta och arbetet i rådet kommer till gagn även till elever i yngre årskurser. I rådet tillämpas direkt elevdemokrati genom att eleverna får vara med och besluta om vilka områden som de anser behöver prioriteras när det gäller att skapa trygghet och trivsel för skolans samtliga elever. Eleverna ges insyn i resultatet av kartläggningar kring elevernas trivsel och LUNKEN och får möjlighet att komma med förslag på förbättringar och insatser. Rådets syfte är att skapa ett aktivt elevinflytande i skolans fortlöpande arbete med trygghet och studiero. T.ex. är eleverna delaktiga i utformningen av frågor till Trivselenkäten, synpunkter kring skolans plan och skolans rutiner vid kränkningar samt särskilda förebyggande eller främjande insatser kopplade till diskrimineringsgrunderna. Arbetet genomförs i projektform med hjälp av vuxenstöd för att sedan utmynna i olika aktiva insatser till skolans elever baserat på identifierade behov. På så sätt fungerar *Rättviserådet* som en viktig del i skolans fortlöpande arbete med att främja trygghet och förebygga kränkningar. Eleverna i Rättviserådet fungerar även som en länk till klasserna i frågor som rör skolans värdegrund och trygghet.

Trivselenkäten

I den årliga *Trivselenkäten* deltar samtliga elever på skolan och ger därmed sin bild av hur trygg de upplever skolan vara samt identifierar eventuellt upplevda otrygga platser och om de utsatts för någon typ av kränkning eller diskriminering. Enkäten är skapad i enlighet med GDPR och är därmed anonym, men fungerar som en viktig del i kartläggningen av nuläget för skolans samtliga elever gällande trygghet, eventuell förekomst av kränkningar och diskriminering, arbetsro samt trivsel. Trivselenkäten anpassas efter elevernas ålder och genomförs samtidigt i alla stadier. Resultatet sammanställs av representanter i *Trygghetsteamet* som även analyserar resultatet.

Mentorstiden

Mentorstiden används återkommande för såväl främjande som förebyggande insatser kopplade till det fortlöpande värdegrundsarbetet. Insatserna baseras på aktuella identifierade behov utifrån olika typer av kartläggningar och utifrån skolans årshjul med likabehandling. Under mentorstiden har eleverna möjlighet att ställa frågor och framföra sina idéer och synpunkter till skolans personal.

Trivselregler

Skolans *Trivselregler* är framtagna av samtliga klasser på Tunaskolan, inklusive Grundsärskolan, och sammanställda av Trygghetsteamet i samråd med elevhälsan och skolledningen. Trivselreglerna uppdateras varje läsår.

Utvecklingssamtal

Vid utvecklingssamtalen får eleven möjlighet att samtala om sin upplevda trivsel och trygghet i skolan.

Kommunikation mellan elever och personal

Eleverna ska alltid vända sig till någon vuxen på skolan vid en misstänkt kränkning eller andra frågor som rör elevernas trygghet och trivsel. Elever har även möjlighet att boka samtal med skolans kurator vid behov, eller för att framföra önskemål och synpunkter som i sin tur kan lyftas i *Trygghetsteamet*.

2.1.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Utvecklingssamtal

I samband med utvecklingssamtalen som sker i början av varje termin lyfts frågor som rör elevens trivsel och upplevda trygghet i skolan. Vårdnadshavarna har i detta forum möjlighet att framföra sina tankar eller frågor kring skolans arbete med likabehandling. Mentorerna delar i sin tur eventuella önskemål och tankar till *Trygghetsteamet*.

Föräldramöten

Vid föräldramöten får vårdnadshavare information om skolans *Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier*. Vårdnadshavarna är välkomna att lämna in förslag och tankar, som därefter lyfts i skolans *Trygghetsteam*. (Under omständigheter då föräldramöten ej är möjliga, t.ex. på grund av Coronapandemin, sker denna information istället digitalt via utskickad information från mentorerna i Unikum i samband med att planen publiceras).

Information via Unikum och kommunikation via mail

Mentorerna informerar vårdnadshavarna om den aktuella planen via Unikum. Vårdnadshavare kan vid frågor eller förslag kring skolans arbete med likabehandling maila dessa till mentorerna, som i sin tur meddelar stadierepresentant från *Trygghetsteamet* som fortlöpande arbetar med detta tillsammans med all personal.

Via skolans hemsida

I *Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier* som finns publicerad på skolans hemsida redogörs för aktuella kartläggningar och nuläge samt vilka främjande och förebyggande insatser skolan har genomfört samt planerar att genomföra. Vårdnadshavare får genom planen insyn i skolans arbete med likabehandling och har alltid möjlighet att framföra sina åsikter och synpunkter till skolan i kontakten med mentorer, sociala mentorer, elevhälsan eller *Trygghetsteamet*. Tankar och synpunkter från vårdnadshavare lyfts i *Trygghetsteamet*, som en del i att skapa delaktighet och belysa förbättringsområden.

2.1.3 Personalens delaktighet

Trygghetsteamet

På Tunaskolan finns ett Trygghetsteam bestående av förstelärare, representanter för respektive stadie eller skolform samt kurator. Trygghetsteamet sammanställer och presenterar bland annat resultatet av aktuella kartläggningar samt *Trivselenkäten* vid möten med personal för respektive stadie. I samband med detta får personalen tillsammans diskutera fram förslag på förebyggande och främjande insatser. Personal har t.ex. deltagit i diskussionsgrupper med reflektionsfrågor utifrån resultatet av

kartläggningar av nuläget, för att sedan tillsammans enas om förslag på aktiva åtgärder. Personalens tankar och idéer sammanställs av *Trygghetsteamet* och utmynnar i nya mål och inplanerade insatser för läsåret som skrivs in i skolans *Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier*.

Arbetsplatsträffar

Vid varje arbetsplatsträff är jämställdhet och likabehandling en stående punkt där en stadierepresentant från *Trygghetsteamet* och ibland även elevhälsan lyfter aktuella frågor samt delger viktig information och låter personalen komma till tals. Vid dessa möten får personalen tillsammans reflektera kring aktuella frågor och komma med idéer och synpunkter som *Trygghetsteamet* sedan tar med sig och lyfter vid sina möten och i samråd med skolledningen.

Personalmöten och stadiemöten

Vid stadiemöten lyfter lärarna tillsammans aktuella frågor kring likabehandlingen och hur det ser ut med trygghet och trivsel för eleverna. Lärare för fortlöpande dialoger med varandra kring nuläget i de olika klasserna och lyfter elever där lärarna uppmärksammat problematik gällande t.ex. konflikter eller eventuella kränkningar. Dessa samtal sker varje vecka och vid behov kontaktas elevhälsan.

Via mail och samtal

Personalen har alltid möjlighet att framföra sina tankar, idéer eller förslag till representanterna i *Trygghetsteamet*, som i sin tur tar upp personalens tankar under sina fortlöpande möten. Personalens delaktighet och engagemang är en förutsättning för ett väl fungerande och förankrat likabehandlingsarbete.

2.2 Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder

I tabellen framgår en lista över föregående läsårs inplanerade förebyggande och främjande insatser.

Mätning effekt utifrån inplanerade insatser och åtgärder i föregående läsårs plan:

På Tunaskolan finns ett Trygghetsteam som varje vecka under hela läsåret har fasta möten där det förs en fortlöpande dialog kring insatser som genomförts samt dess effekter. Teamet stämmer vid varje möte av nuläget utifrån aktuella anmälningar om misstänkta kränkningar i de olika årskurserna. På detta sätt har teamet skapat sig en överblick F-9 och även kunnat planera in aktiva åtgärder i form av insatser där behov har framkommit. Trygghetsteamet fungerar även som stöd till personalen i frågor som rör arbetet med att dokumentera, följa upp och försäkra oss om att eventuella kränkningar upphör. Representanterna stämmer fortlöpande av med personalen kring insatser som genomförts, t.ex. under arbetsplatsträffar eller andra personalmöten.

Resultatet från de olika trivselenkäterna som genomfördes med syfte att kartlägga elevernas upplevda trygghet har visat vad som fungerar bra och gett effekt samt vilka utvecklingsområden vi fortsatt kommer arbeta med i form av olika aktiva insatser. Som helhet visar trivselenkäterna i samtliga stadier att en majoritet av eleverna känner sig trygga i skolan och inte upplever kränkningar. På vissa områden där speciella satsningar gjorts syntes tydliga resultat. T.ex. hade den upplevda tryggheten i korridorerna på högstadiet ökat betydligt i jämförelse med tidigare års enkäter. Flertalet elever i Grundsärskolan känner trygghet, framför allt i klassrummen. Även mellanstadiet och lågstadiet har en hög upplevd trygghet hos eleverna.

Våra mätningar av resultaten av olika insatser har ofta skett i dialogform samt med digitala enkäter och diskussionsfrågor till såväl personal som elever. Detta är viktigt för att vidhålla ett levande likabehandlingsarbete och medvetandegöra alla personer som verkar inom skolan. Mötet i dialogen fyller en viktig funktion i att skapa processer och samla våra gemensamma tankar och reflektioner kring skolans likabehandlingsarbete, vart vi är på väg, hur vi kan arbeta vidare och vilka effekter som insatserna har gett. Med hjälp av levande dialoger i verksamheten skapas även de bästa förutsättningarna för att medvetandegöra såväl elever som personal om skolans fortlöpande likabehandlingsarbete och påminner om de mål vi satt upp för verksamheten. Genom att delta aktivt i diskussioner och besvara reflektionsfrågor blir såväl personal som elever aktivt engagerade i detta viktiga arbete och får möjlighet att tycka till och reflektera. Personalens och elevernas samlade tankar har sedan lyfts under möten i Trygghetsteamet och fungerat som ett underlag i vårt kontinuerliga arbete med att skapa tydlighet i rutiner till personalen, säkerställa elevernas trygghet och förankra den värdegrund skolan vilar på. Även synpunkter från vårdnadshavare lyfts i Trygghetsteamet och har bidragit till värdefulla diskussioner kring hur vi skapar tydlighet i arbetsgången.

I slutet av vårterminen 2020 fick elever från Rättviserådet tillsammans med vuxenstöd reflektera över effekten av de insatser kopplade till skolans värdegrund och diskrimineringsgrunderna som Rättviserådet genomfört med samtliga klasser 7-9 genom workshops, föreläsningar samt reflektionsfrågor. Eleverna upplevde att insatserna gett en önskvärd effekt. T.ex. fanns goda exempel på hur elever som deltagit i dessa workshops även haft fortsatta reflektioner och dialoger om de ämnen som berördes utanför lektionssalen och i korridorerna. Eleverna hade, genom att vara delaktiga i samtal och reflektionsfrågor tillsammans med den nya kunskap de fått ta del av, medvetandegjorts på ett sätt som upplevdes påtagligt hos eleverna. Detta visar att det processliknande tankesättet vi haft i det förebyggande arbetet, genom att skapa en röd tråd med flera löpande insatser, har fungerat väl. Alla insatser som genomförs får bäst effekt genom att följas upp av återkommande insatser och utvärderingar. Då skapas de bästa förutsättningarna för att uppnå önskad effekt i såväl de främjande som åtgärdande insatserna.

Genomförande av de planerade insatserna:

Samtliga av de inplanerade insatserna för läsåret 2019/2020 genomfördes och följdes upp enligt tabellen. En av de inplanerade insatserna kommer att fortsätta utvecklas under läsåret 2020/2021. Denna insats gäller:

Skolstartsguiden I början av läsåret påbörjades arbetet med att skapa digitala guider om likabehandlingsarbetet för all personal och alla elever. Syftet var att på ett effektivt sätt nå ut till alla elever och all personal genom en digital guide. Med hjälp av en tydlig guide kan såväl personal som elever enkelt ta del av skolans rutiner och vi försäkrar oss om att alla elever samt personal får en god kännedom om skolans rutiner vid kränkningar och var eleverna kan vända sig vid behov. I guiden ska även tydlig information om skolans värdegrund och vår nolltolerans mot kränkningar och diskriminering framgå.

Skolstartsguiden anpassades utifrån de olika stadierna och elevernas behov samt ålder för att på så sätt säkerställa att det viktiga budskapet når alla elever på bästa sätt. I guiden presenterades även de vuxna som ingår i trygghetsteamet med namn och bildstöd. I guiden finns även information om var viktiga dokument kan hittas digitalt, t.ex. *Planen mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier* och annat

stödmaterial kring likabehandlingsarbetet till personalen i SITES.

Från och med höstterminen 2020 kommer representanter från Tunaskolan F-9, Mårtenskolan och Grundsärskola arbeta för en samsyn i arbetet med likabehandling och därmed även i trygghetsteamet. Målet är att stärka likvärdigheten, kvalitetssäkra vårt systematiska arbete mot kränkningar och trakasserier samt även främjande insatser, genom att skapa ett gemensamt förhållningssätt i arbetsprocessen längs med läsåret. Med dessa nya förutsättningar kommer vi att uppdatera och skapa en helt ny Skolstartsguide som sedan kan användas av samtliga tre skolor. Likvärdigheten och samarbetet har som mål att skapa en tydlig gemensam ram för att fullfölja skolans uppdrag utifrån skolagen, DO:s föreskrifter och Skolverkets rekommendationer. Syftet är även att se till att alla är väl förtrodda med hur Lunds Kommun vill att vi arbetar, i form av att de nya *Planerna mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier* har samma struktur för samtliga skolor i Lund.

Föregående års insatser

Mål	Namn på insats/åtgärd	Områden som berörs av insats/åtgärd	Typ av insats/åtgärd (främjande eller förebyggande)	Förväntat resultat	Ansvarig funktion	Metod för utvärdering	Planerad datum för utvärdering
H: Förebygga verbala kränkningar samt förhindra sexuella trakasserier och jargong i korridorerna. Skapa ett normkritiskt tänkande hos eleverna för att främja jämställdhet och förebygga sexuella trakasserier	Våldsförebyggande insats - Föreläsning och workshops av extern genusvetare Charlie Klang tillsammans med mentorerna och förstäljare	Kränkande behandling, diskriminering av kön, sexuella trakasserier. Riktad insats och aktiva åtgärder till eleverna i årskurs 8 (utifrån identifierat behov)	Förebyggande för att komma åt ett hårt språkbruk bland vissa elever som identifierats i korridorerna	Förhindra och stoppa sexistisk och annan kränkande och diskriminerande jargong i korridorerna	Mentorerna i årskurs 8 samt förstäljare Likabehandling	Exit-tickets från varje elev, som sammanställs av förstäljare och mailas till mentorerna. Därefter samtal med eleverna i mentorsgruppen. Elevernas synpunkter delges till ansvarig stadierepresentant för Likabehandlingen, som planerar fortsatta insatser i Trygghetsteamet	oktober 2019
H/M: Förebygga verbala kränkningar. Fortbildning personal för att förhindra sexuella trakasserier på skolan och att skapa ett normkritiskt tänkande	Extern föreläsare: Charlie Klang Föreläsning Normkritik och Våldsförebyggande	Kränkande behandling, diskriminering av kön och religionstillhörighet samt sexuella trakasserier	Förebyggande	Genom att fortbilda personal i dessa viktiga frågor är förhoppningen att det ska ge effekt hos eleverna när mentorerna i årskurs 8 håller i workshops samt uppföljning av dessa	Mentorer årskurs 8	Diskussionsfrågor personal kring hur genomförandet fungerade och vilken effekt det gett	Höstterminen - fortlöpande stadiemöten

				workshops med temat: Våldsförebyggande (våldspyramiden), Genus, könsnormer och förväntningar samt Åskådarperspektivet			
H/LIG /GRS/Östervångskolan: Stärka samhörigheten mellan årskurserna och skolorna	Tunaolympiaden	Motverka diskriminering och främja gemenskap	Främjande	Teambuilding och samarbetsövningar över klass-ålder- och skolformsgränser med syfte att främja goda relationer och trygghet mellan eleverna på skolan	Idrottslärarna planerar denna dag tillsammans med en elevgrupp	Vid ett stadiemöte	oktober 2019
M: Främja gemenskap	Tunaloppet		Främjande	Gemenskap och stärkta relationer mellan eleverna	Lärarna i mellanstadiet	Vid arbetslagsmöte	
F/L/M/H/GRS: Förebygga kartlagda områden i de olika årskurserna och stadierna som behöver åtgärdas gällande likabehandlingen och i arbetet med att skapa en trygg skola för alla.	Hjärtedagen	Främja gemenskap. Motverka diskriminering.	Förebyggande	Främja goda relationer mellan elever inom samtliga elever på skolan. Olika tema för olika årskurser kommer att planeras in utifrån kartläggning av behov.	Mentorer, klasslärare fritidspedagoger	Diskussion på arbetslagsmöten och feedback från eleverna	Vårterminen 2020
GRS/H/LIG/L/M: Främja goda relationer och skapa trygghet på skolan. Tillämpa aktiv elevdemokrati.	Rådsverksamhet med tillhörande inplanerade riktade insatser i olika klasser	Motverka diskriminering och främja gemenskap	Främjande	Främja goda relationer och skapa trygghet mellan elever på skolan	Mentorer, vuxenstöd i rådsverksamheten/ elevstödjare.	Gemensamma samtal vid lärarmöten och arbetslag samt utvärdering i råden	Sker fortlöpande vid lärarmöten
GRS: Främja goda relationer och skapa trygghet	Gemensam julavslutning	Främja gemenskap	Främjande	Främja goda relationer och skapa trygghet i skolan.	Mentorer och elevstödjare.	Gemensamma diskussioner vid lärarmöte och arbetslag	I anslutning till avslutat aktivitet.
M: Främja gemenskap mellan eleverna	Tillsammans dag vid jul	Främja gemenskap	Främjande	Främja goda relationer verktyg för att förebygga stress			
M:	Tunaanda - hur tänker vi att elever och vuxna ska ha det när man är på Tunaskolan	Motverka diskriminering. Främja gemenskap.	Förebyggande och främjande.		Mentorer, lärare och fritidspedagoger	Elevenkät	

M: Främja goda relationer och motverka stress	Friidrottsdag i maj	Främja gemenskap	Förebyggande och främjande	Främja goda relationer samt förebygga stress.	Lärarna	Diskussion i arbetslag samt feedback från eleverna	I anslutning till genomförd aktivitet.
F/Låg, M, H, LIG, Fritids och GRS: Förebyggande med mål att skapa större trygghet på de platser i skolan som eleverna i Trivselenkäten angett är de mest otrygga	Skapa trygghet på risk-platser i skolan - genom diskussioner på varje stadium om åtgärder som behöver sättas in	Motverka kränkningar, diskriminering och trakasserier	Förebyggande utifrån statistik av kränkningar	Minska kränkningar på platser där kränkningar skett	Stadirepresentanter för respektive stadium tillsammans med lärare och övrig skolpersonal	Arbetslag och/stadiumöten	I samband med upprättandet av ny Plan mot diskriminering, kränkningar och trakasserier september 2020
F/Låg, M, H, LIG, GRS, Fritids: Målet är att förenkla och förtydliga skolans rutingång för all personal, vilket i sin tur kan bidra till att rutinerna följs av all personal på samma sätt och att kränkningsärenden snabbt åtgärdas, hateras enligt skollagen och skolans gemensamma rutingång.	Uppdatering checklistor och stödmaterial till personal och elever	Kränkningar, diskriminering och trakasserier	Förebyggande och främjande	Tydlighet till personal och elever hur rutinerna på skolan ser ut och vilken värdegrund som gäller på skolan för att motverka kränkningar, trakasserier och diskriminering	Förstelärare likanehandling	På personalmöte	I samband med upprättandet av ny Plan mot diskriminering, kränkningar och trakasserier september 2020
F/Låg, M, H, LIG, GRS, Fritids: Förtydliga och förenkla rutingången för all personal för att på så sätt kvalitetssäkra att anmälningar skyndsamt hanteras och att upplevda kränkningar hindras att fortsätta	Uppdater dokumenten kring rutingången gällande anmälan om kränkande behandling	Kränkningar, trakasserier och diskriminering	Förebyggande	Tydlighet och en förenkling för personalen i hanteringen av anmälning av kränkning till rektor	Likabehandlings teamet		
H/M: Motverka ett hårt språk i korridorerna och förhindra diskriminering och kränkningar kopplade till diskrimineringsgrunderna kön och etnicitet	Motverka en sexistisk och rasistisk jargong på skolan	Diskriminering, trakasserier och kränkande behandling	Förebyggande	Ökad trygghet i korridorerna och att förhindra en negativ jargong bland elever och medvetandegöra eleverna om konsekvenserna av detta. Därmed är förhoppningen att skapa ett tryggare klimat för eleverna i	Rättviserådet och lärarna	Trivselenkäten	vårterminen 2020

				skolan			
H/M/F/L/LIG/GR S: Skapa en tydlig röd tråd och gemensam rutingång och förhållningssätt i Likabehandlingsarbetet.	Trygghetsteamet - fotlöpande möten om Likabehandlingsarbetet på skolan	Kränkande behandling, diskriminering och trakasserier	Förebyggande och främjande	Genom att ständigt arbeta fortlöpande tillsammans med skolans likabehandlingsuppdrag är målet att säkerställa att hela skolan följer rutingången korrekt, att vi kvalitetssäkrar Tunaskolans fortlöpande likabehandlingsarbete, att vi får en överblick över hela Tunaskolan och tillsammans kan besluta om viktiga såväl främjande som förebyggande insatser samt stötta personal i detta.	Stadierepresentanterna i Trygghetsteamet	I SKA-rapporten samt isamband med upprättandet av ny Plan mot diskriminering, kränkningar och trakasserier	september 2020
M	FN-dagen		Främjande		Lärarna i mellanstadiet		
M	Elevens dag i maj		Främjande och förebyggande		Lärarna i mellanstadiet		
F/L/M/H/LIG/GR S: Motverka sexuella trakasserier, att lära eleverna att sätta gränser, att de själva bestämmer över sin egen kropp, vad samtycke är och vad man får och inte får göra mot eller med andras kroppar	Mitt samtycke	Sexuella trakasserier och kränkande behandling	Förebyggande och främjande	Att ge eleverna kunskap om och verktyg. Området berör personlig integritet, normer, sex och samlevnad. Syftet med projektet är att säkerställa att elever F-9 får ta del av undervisning i dessa ämnen genom att skapa fördefinierade lektioner som ska hållas en gång per år.	Elevhälsan	Elevhälsan beslutar	höstterminen 2019
F/L/M/H/GRS Främja en trygg skola för alla elever och även arbeta förebyggande utifrån de behov som identifieras efterhand längs med läsåret	Temadagar och/eller aktiva insatser kopplat till värdegrundsarbetet	Kränkande behandling, diskriminering och trakasserier	Förebyggande och främjande	Skapa och upprätthålla ett aktivt likabehandlingsarbete på hela skolan genom förebyggande och främjande insatser längs med hela	Lärarna i de olika stadierna samt elevhälsan	Bestäms utifrån typ av insats på respektive stadium	I anslutning till avslutad insats

2019/2020				läsåret.			
H (årskurs 9)/LIG/ GRS: Främja goda relationer och samarbete mellan eleverna	Tunarevyn	Främja skolans värdegrund och gemenskap	Främjande	Att eleverna får en ökad gemenskap på skolan och att arbetet med detta främjar gemenskap och kamratskap över klassgränserna	Revygrupp (lärare)	Bestäms av revygruppen	I anslutning till att revyn är klar, juni 2020
F/L/M/H/LIG/GR S: Tydlig information och förankring av likabehandlingsplanen och hur skolan arbetar mot kränkningar	Skolstartsguiden	Kränkande behandling, diskriminering och trakasserier	Främjande	Att samtliga elever ska ha kännedom om skolans rutiner kring kränkningar, diskriminering och trakasserier. Att informationen kring likabehandlingsarbetet ska vara tydligt och transparent för eleverna.	Stadierepresentanterna i Likabehandlingsteamet skapar de olika Skolstartsguiderna (anpassade efter varje stadium/verksamhet) och mentorerna genomför den i sina klasser	Stadiemöte de olika stadierna (lärare) och i Trivselenkäten 2020	I anslutning till att Skolstartsguiderna genomförts

2.3 Beskrivning av nuläge

Tunaskolans arbetssätt tar sin utgångspunkt i skollagen, Lunds Kommuns gemensamma riktlinjer, aktuell forskning, DO och Skolverkets föreskrifter. I detta stycke beskrivs nuläget utifrån kartläggningar genom följande underrubriker:

1. Insatsernas effekter (tillbakablick till de insatser som planerades för läsåret 2019/2020)

2. Resultat Trivselenkäterna (vårterminen 2020)

Vad utmärker sig positivt?

Vad behöver vi arbeta vidare med? (inklusive otrygga platser)

3. Resultat LUNKEN (vårterminen 2020)

Faktorer som kan bidra till elevers upplevda stress

Risker med upplevd stress

Vad skulle kunna minska stressen?

1. Insatsernas effekter:

Alla inplanerade insatser lyfts efterhand som de genomförs i samband med personalmöten. Vid dessa möten, till exempel arbetsplatsträffar, reflekterar personalen tillsammans över vad som fungerat väl och vad som eventuellt behöver utvecklas vidare. Eleverna blir delaktiga i reflektioner kring insatser på olika sätt, t.ex. genom mentorstiden och i de olika elevråden.

En viktig framgångsfaktor har visat sig vara insatser som följs upp av flera andra insatser kopplade till samma tema (diskrimineringsgrund). För att nämna ett exempel har elever från rådsverksamheten uttryckt positiv feedback och en god effekt av de våldsförebyggande insatser som genomfördes under läsåret 2019/2020 i högstadiet med fokus att motverka en kränkande jargong i korridorerna. Insatsernas mål var att synliggöra skadliga normer och belysa elevernas språkbruk samt förebygga kränkande jargong och skämt på andras bekostnad, som elever uppmärksammat i korridorerna.

Insatserna var kopplade till diskrimineringsgrunderna och genomfördes i flera steg. Inledningsvis av föreläsaren Charlie Klang som föreläste för delar av personalen samt elever i årskurs 8. Föreläsningen följdes av workshops som mentorerna höll i tillsammans med föreläsare och förstelärare. *Rättviserådets* elevrepresentanter skapade därefter uppföljningar i form av presentationer, diskussionsforum och reflektionsfrågor till samtliga av högstadiets klasser. Genom att vid flera tillfällen involvera eleverna i att diskutera och reflektera över språkbruket upplevde eleverna som genomförde insatserna i klasserna tillsammans med förstelärare och mentorer att insatserna gett en önskad effekt. Bland annat lyftes att flera elever, även utanför lektionstid, fortsatt att samtala om språkbruket och fått insikten om vilken typ av språkbruk som kan användas och som inte riskerar att kränka eller diskriminera någon elev.

2. Resultat Trivselenkäterna (vårterminen 2020)

Trivselenkäten - februari 2020

Vad utmärker sig positivt?

F-1: 97.6% av eleverna uppger att de har kompisar på skolan. En klar majoritet säger att de mår bra i klassrummet.

2-3: 94% uppger att de har kompisar i skolan.

De flesta av eleverna berättar för vuxna på skolan om någon kränkning skett och enkäten visar ett gott förtroende hos eleverna för personalen.

4-6: 96% av eleverna känner sig oftast trygga i skolan. 81.6% har stort eller ganska stort förtroende för vuxna på skolan. 95.7% vet var de ska vända sig om de ser en kränkning.

7-9: 93.4% uppger att de alltid eller oftast känner sig trygga i skolan. Detta är en ökning i jämförelse med föregående läsårs resultat. Det har även skett en markant ökning av den upplevda tryggheten i korridorerna i jämförelse med föregående läsårs enkät. 9 av 10 elever uppger att de vågar vara sig själv i skolan.

Grundsärskolan: Över 90% uppger att de får hjälp i skolan. Över 90% uppger även att de trivs i skolan. Flertalet vet vem de kan vända sig till vid behov. 97.6% har kompisar i skolan. 87.8% tycker om att vara i skolan och mår bra i skolan.

- 87,8% uppger att de tycker om att vara i skolan, att de mår bra på rasten och i klassrummet samt att skolan anordnar besök utanför skolan

- 95,1% tycker att de får hjälp i skolan och att de lär sig nya saker och trivs, att de ser vad som skrivs på tavlan

- 80,5% uppger att de får vara med och välja vad de ska arbeta med

- 92,7% uppger att de hör vad andra säger i klassrummet

- 97,6% säger att de har kompisar i skolan

- 82,9% uppger att de sover bra och mår bra

- 80,5% hittar på skolan

- De flesta uppger sig ha förtroende för någon vuxen som de kan prata med

Vad behöver vi arbeta vidare med?

F-1: Ett fåtal elever uppger att de inte har någon vän i skolan. Ett fåtal elever uppger att

de inte blir inbjudna till leken.

2-3: Tre elever uppger att de är utsatta för långvariga kränkningar. Ett fåtal elever upplever att vuxna inte reagerar när kränkningar sker. Eleverna önskar fler vuxna på skolgården för att skapa ökad trygghet. 23% av eleverna uppger att de inte vet vem de kan prata med vid behov.

Av de fåtal elever som uppger att de blivit utsatta för kränkning nämns elaka kommentarer eller att någon förstört eller tagit ens saker som den mest förekommande typen av kränkning.

4-6: Några elever i årskurs 4 upplever korridoren som en otrygg plats. 14 elever uppger att de inte har något förtroende för vuxna. De elever som uppger att de blivit kränkta nämner att det skett på skolgården och i korridoren. Av de elever som uppger att de blivit kränkta nämns att verbala kränkningar samt rykten och lögner är den vanligaste formen av kränkning.

7-9: Förtroendet för vuxna behöver förbättras. 15% av eleverna uppger att de inte har förtroende för vuxna. I årskurs nio uppger ett fåtal elever att det skett kränkningar i klassrummet mellan elever. 13,9% av eleverna säger att de inte vet var de ska vända sig om de upplever en kränkning. Trivselenkäten visar att verbala kränkningar, följt av rykten och lögner, är den vanligaste typen av kränkningar som uppges av de elever som angett att de utsatts för kränkning.

Otrygga platser

En majoritet av skolans elever upplever skolan som en trygg plats. I kartläggningen får eleverna besvara frågan om vilka platser på skolan som kan upplevas som otrygga.

Lågstadiet (F-1)

28,5% av eleverna uppger att de inte tycker om matsalen. 13,8% av eleverna uppger att de inte tycker om skolgården. 5,7% av eleverna uppger att de mår dåligt i klassrummet och 6,5% att de inte mår bra på rasten.

Lågstadiet (2-3)

22% av eleverna i årskurs 2-3 uppger att omklädningsrummet är den otryggaste platsen följt av vägen till och från skolan och framsidan samt baksidan av skolan (14% av eleverna uppger att dessa platser kan kännas otrygga).

Mellanstadiet (4-6)

På mellanstadiet upplevs omklädningsrummet som den otryggaste platsen (28%). Andra platser som av en del elever upplevs som otrygga är skolgården (16,9%) följt av toaletterna (12,5%).

Högstadiet (7-9)

Resultat visar att korridorerna är den plats som upplevs som otryggast (9,3%) i högstadiet. Tryggheten i korridoren har dock ökat betydligt i jämförelse med tidigare års enkäter. Även omklädningsrum (8,5%) och mötesplatsen (8,1%) nämns som platser där otrygghet kan upplevas av vissa elever.

Grundsärskolan: 26,8% upplever att de är rädda i skolan. 24,4% säger att det finns en plats på skolan de inte är trygga på. Matsalen upplevs även som otrygg. 22% uppger att de inte tycker om sin skolgård.

- 26,8% säger att de inte trivs med matsalen

- 26,8% uppger sig vara rädda för någon på skolan
- 24,4% säger att det finns någon plats på skolan där de är rädda
- 22% uppger att de inte tycker om sin skolgård

3. Resultat LUNKEN - Lunds Kommuns ungdomsenkät 2020 om elevernas upplevda stress i årskurs 5, 8 samt gymnasiet årskurs 2

Nedan följer ett utdrag ur sammanställningen om elevers upplevelse av stress i Lunds Kommun utifrån resultatet av LUNKEN 2020:

Lunds Kommuns årliga ungdomsenkät (LUNKEN) genomfördes vecka 4-7 2020 och besvarades av alla elever i kommunala skolor i årskurserna 5, 8 samt 2 i gymnasiet. Enkäten visade att ungefär hälften av de tillfrågade eleverna i Lund upplever stress minst en gång i veckan på grund av skoluppgifter efter skoltid. De tillfrågade eleverna upplevde stress betydligt oftare på grund av skoluppgifter efter skoltid jämfört med stress på grund av skoluppgifter i skolan.

Undersökningen visar att kön har en relativt stor betydelse för sannolikheten att ofta uppleva stress. Sannolikheten att pojkar upplever stress är betydligt lägre än sannolikheten för flickor.

Enkäten visar också att elever i årskurs 8 har en betydligt större sannolikhet att uppleva stress än elever i årskurs 5.

Faktorer som kan bidra till elevers upplevda stress

Läxor och skolarbete efter skoltid.

Generellt sett ökar sannolikheten för upplevd stress bland elever på skolenheter där det finns en högre andel föräldrar som har eftergymnasial utbildning. Det är ett samband som är starkare för flickor än för pojkar och starkare för elever i årskurs 8 än elever i årskurs 5.

Elever med låga betyg upplever mer stress än de med höga.

Stressen har ökat sedan skolreformerna 2010/11 som bidrog till större fokus på summativa betyg.

Tillväxten av stress är mest tydlig för flickor.

Risker med upplevd stress

Upplevelsen av stress är vanlig hos ungdomar och är viktig att undersöka eftersom forskning visat att stress är relaterat till lägre motivation och ökad problematisk skolfrånvaro.

Med upplevelser av stress medföljer en del symptomatiska besvär som huvudvärk, magont och sömnproblem.

Vad skulle kunna minska stressen?

Elever som upplever stress ofta anger läxor som ett område som skulle kunna bidra till att minska den upplevda stressen.

Forskning visar att socialt stöd från lärarna till eleverna (till exempel att läraren är hjälpsam, allmänt snäll, trevlig och intresserad av eleverna som personer) kan bidra till att minska stressen.

Arbetsro och hjälpsam återkoppling från lärarna står i samband med att elever upplever stress mer sällan.

Intressant att tillägga i sammanhanget är att *samtal om hur man kan minska stress* inte bidrar till en lägre grad av upplevd stress i skolmiljöer där det finns arbetsro, där lärarna är hjälpsamma och bidrar med hjälpsam återkoppling.

3 Analys och åtgärder för läsåret 20/21

3.1 Analys

När kartläggningarna för de olika stadierna genomfördes i början av vårterminen 2020 sammanställde Trygghetsteamets representanter resultatet och gjorde en analys utifrån respektive stadiums resultat. Analysen gav Trygghetsteamet en övergripande bild av nuläget på hela skolan F-9 inklusive Grundsärskolan. Trivselenkäterna anpassades på ett adekvat sätt efter elevernas ålder och förutsättningar. Separata trivselenkäter och undersökningar skapades för F-1, 2-3, 4-6, 7-9 samt Grundsärskolan.

Sammanställningen av resultatet lyftes och analyserades i Trygghetsteamet. Varje representant för respektive stadium och skolform skapade därefter en presentation av kartläggningen med tillhörande reflektionsfrågor till personalen. I samband med att resultaten presenterades i mars månad 2020 fick personalen reflektera i mindre grupper och besvara frågor om hur vi kan arbeta vidare såväl förebyggande som främjande.

Under arbetsplatsträffar och personalmöten i september 2020 påmindes personalen för respektive stadium om nuläget utifrån kartläggningarna inklusive resultatet av LUNKEN. Personalen fick se vilka svar de tillsammans angav under vårterminens reflektion samt även besvara ytterligare reflektionsfrågor. Personalen delades återigen in i mindre grupper för att möjliggöra reflektioner utifrån kartläggningarna. Varje grupp diskuterade muntligt frågorna för att sedan skriftligt skicka in sina svar till respektive stadierrepresentant för Trygghetsteamet. Syftet med reflektionsfrågorna för personalen var att gemensamt, utifrån de behov som framkommit i kartläggningarna, besluta om prioriterade insatser och åtgärder för läsåret. Syftet var även att medvetandegöra personalen om nuläget för att skapa ett tydligt gemensamt förhållningssätt i det fortlöpande värdegrundsarbetet utifrån elevernas behov. Även eleverna i samtliga klasser F-9 fick under en mentorstid diskutera och besvara samma frågor.

Nedan följer en summering av svaren på reflektionsfrågorna samt de förslag på åtgärder som personalen och eleverna gemensamt kommit fram till utifrån kartläggningarnas resultat. Summeringen är indelad i tre delar: F-3, 4-6 samt 7-9. Avslutningsvis sammanfattas de behov som framkommit utifrån samtliga elevers och personalens tankar i en analys. Behoven kommer att lyftas i respektive stadium och utmynna i nya mål, aktiva åtgärder och prioriterade utvecklingsområden för läsåret 2020/2021.

F-3:

Personalens och elevernas gemensamma reflektioner och förslag på åtgärder:

Otrygga platser F-3:

- 1. Vad är orsaken till att dessa platser kan upplevs som otrygga av elever? (Platser som en del elever angav som otrygga utifrån kartläggningarna. Se 2.3 för specifika platser)*
- 2. Vad kan du/vi/skolan göra för att dessa platser ska upplevas trygga?*

Personalens svar F-3 - Möjliga orsaker till upplevd otrygghet:

På dessa platser samlas många elever samtidigt vilket gör att det är trångt. Detta kan ibland leda till bråk. I dessa områden finns risk för oöverbakade platser på grund av dess storlek och utformning. När vuxna inte har full tillsyn tar det längre tid att få hjälp när något händer. Det blir också svårt att i efterhand utröna vad som faktiskt hände vid incidenter och det riskerar att skapa en otrygghet om en vuxen inte har sett vad som

skett och i värsta fall en upplevelse att inte känna sig trodd. Nedan följer personalens reflektioner kring olika platser på skolan som kan upplevas som otrygga av elever:

Matsalen: Det vistas många elever på en liten yta. De äldre eleverna äter samtidigt och går ibland före i kön och sitter på lågstadiets platser. Personalen i F-3 uppger dock att detta har förbättrats. För de yngre barnen är det svårt att ta ner stolarna i matsalen då de lätt trillar ner och bråk kan uppstå även om en vuxen är i närheten och hjälper till. Det finns även elever som blir stressade av mobiltelefoner som ibland används av de äldre eleverna under lunchtiden.

Skolgården: Skolgården är stor och många barn har rast samtidigt. Det finns barn från olika skolformer där alla inte kan kommunicera med varandra. Detta har lett till flera incidenter där elever från Östervångsskolan gett sig på elever från Tunaskolans yngre årskurser. Detta tror personalen är en orsak till att elever kan känna sig otrygga där.

Klassrummet: Det är stora klasser och svårt att dela upp i mindre grupper på grund av lokalbrist. Barn med särskilda behov riskerar då att inte få allt det stöd de behöver. Personalen upplever dock att det är sällan som läraren behöver vara ensam med klassen i klassrummet, vilket är mycket positivt. Flera vuxna är närvarande med eleverna under hela skoldagen. I vissa klasser är det dock lägre personaltäthet på grund av avlösning vid lunchraster samt nedsatt tjänst. Detta kan påverka lugnet och tryggheten i klassrummet.

Omklädningsrummet: Ett omklädningsrum är en plats där man klär av sig naken, vilket kan ge en känsla av att vara väldigt utsatt. Ljudet som uppstår när man talar i vanlig samtalston ekar och det blir därför en bullrig miljö trots att det inte pratas så mycket.

Trappan i X-huset: Denna trappa kan upplevas som otrygg eftersom det finns elever som är rädda för att bli puttade av elever från Östervångsskolan.

Glasetrén i X-huset: Denna plats kan upplevas som trång och stökig då man inte kommer fram eftersom det ligger väskor, skor och kläder överallt. Detta kan göra att det lättare uppstår bråk.

Elevernas svar F-3 - Möjliga orsaker till upplevd otrygghet:

Matsalen: Ljudvolymen är för hög och det finns mycket folk vilket kan skapa trängsel. Det finns elever man inte känner, t.ex. från en annan skola, vilket kan skapa en otrygg känsla. Skolmatsalens toaletter kan av yngre elever upplevas som otrygga eftersom de har "konstiga lås" som kan vara svåra att använda. Även lamporna släcks efter en stund på toaletterna, vilket kan skapa en otrygghet. Elever håller inte avstånd i matkön och det finns därför en risk att man blir knuffad i matkön. Yngre elever kan uppleva att äldre elever svär ibland.

Skolgården: Ställen där inte de vuxna ser en kan upplevas som otrygga, t.ex. vid kullarna. På grund av svårigheter att kommunicera med elever från Östervångsskolan kan konflikter uppstå och elever från ÖSK kan ta leksaker från de yngre barnen. Elever uppger att de även kan jaga bort yngre elever från klätterställningar och gungor. Trängseln, då många elever vistas på samma plats samtidigt, kan skapa stress och göra så att lekar "förstörs" eftersom det är så många elever där samtidigt. Elever nämner även vattenpölar på fotbollsplanen och att barn gräver på fotbollsplanen som möjliga faktorer till upplevd otrygghet. Om en elev från en klass frågar en vuxen från en annan klass så kan den svara att man ska leta efter någon i den egna klassen.

Klassrum och glasetrén i X-huset: Skrivna svordomar eller klotter och tuggummin som

sätts fast. Även glasentrén kan upplevas som otrygg.

Omklädningsrummet: Det finns många elever på en liten yta och det finns inte alltid någon vuxen i omklädningsrummet. Eleverna kan uppleva att elever viskar om varandra. Stark parfymdoft nämns som ett problem. "Konstiga lås" på toaletterna, som kan vara svåra för de yngre eleverna att använda kan skapa otrygghet. Det ekar mycket. I de nya duscharna får man inte alltid vara ifred, en del elever låser ibland duscharna och kryper ut därifrån. Det behövs en vägg i båda omklädningsrummen mot ingången så att ingen kan titta in när man byter om. Många elever skriker i killarnas omklädningsrum.

Kapprum: Trängsel i kapprummet kan göra så att man knuffas. En del gömmer sig i kapprummet för att slippa rasten eller lektionen. Elever kan uppleva rädsla för att de ska krocka eller bli puttade av elever från Östervångsskolan.

Förslag på åtgärder för att skapa trygghet för samtliga elever - Personalens svar F-3:

Matsalen: Att personal från matsalen tar ner stolarna för elever i årskurs 1 och att det är mobilförbud för alla inne i matsalen (undantag för elever med egenvård).

Önskemål om att fler högstadielärare följer sina elever till matsalen för att äta pedagogisk lunch. Bestämda platser för de yngre eleverna är en förutsättning, samt att de vuxna är aktiva i uppläggningsen av mat. Det är också viktigt att vuxna är närvarande och observerar vad som sker i matsalen när vi sitter vid bordet.

Skolgården: Det behöver finnas tillräckligt med bemanning till barn med speciella behov som måste befinna sig i direkt närhet. På rasterna behöver personal vara mer utspridda över skolgården och ha en gul väst samt vara uppmärksamma på om någon elev går ensam. Eftersom det ofta är vikarier på lågstadiet behöver alla känna till hur man tar hand om elever som är utomhus på rast och vad som gäller. Dela upp personal i zoner på rasterna, för att säkerställa att det finns vuxna på alla platser på skolgården. Endast ha öppet de platser där det finns en vuxen som kan ge fullgod tillsyn.

Klassrummet: Det behövs mer tid i det lilla klassarbetslaget där man får tid att planera verksamheten samt göra extra anpassningar. Det är också viktigt att barn i behov av särskilt stöd verkligen får det.

Omklädningsrummet: Just nu ser vi till att det alltid är en vuxen med i tjejernas och killarnas omklädningsrum före och efter idrotten. Att ljudisolera rummen hade gjort ljudmiljön bättre. Det måste bli lättare att öppna och stänga toalettdörrarna inne hos pojkarna. Vuxna ska alltid finnas i omklädningsrummen innan och efter idrottslektioner.

Trappan i X-huset: Att de olika skolorna inte har raster samtidigt och att alla inte går ut samtidigt. Ett bättre samarbete mellan Tunaskolan och Östervångsskolan skulle underlätta.

Glasentrén i X-huset: Att varje klass hjälps åt att hålla ordning och bestämda platser finns markerat för de olika årskurserna.

Förslag på åtgärder för att skapa trygghet för samtliga elever - Elevernas svar F-3:

Matsalen: Det finns många man inte känner. Eleverna kan därför försöka att lära känna fler elever. Toaletterna utanför matsalen behöver ses över. T.ex. att lampor behöver vara inställda på längre tid, byta låsen och att toaletterna hålls rena. I matkön måste eleverna hålla avstånd till varandra. För att skapa en bättre ljudnivå och få matro behöver alla

prata tystare. Eleverna i behöver påminnas om vilket språk man använder.

Skolgården: Vuxna och rastvakter måste sprida ut sig mer på skolgården, framför allt vid hängmattorna och kullarna. En vuxen vid fotbollsplanen, en vid kullarna, en vid klätterställningen, en vid ingången till X-huset, en vid hängmattorna, en vid kojorna och en vid gungorna. Det är svårt att hitta rastaktiviteterna. Det behövs en tydligare tavla med vilken aktivitet det är och vart den är samt vem som håller i aktiviteten. Texten suddas i nuläget ut på tavlan. Tydligare information till eleverna om lekar - vilka lekar är okej? (så att inte elever blir osams). Elever ska vara mer rädda om leksaker på skolgården. Information om att det inte är ok att kasta stenar och sand. Det behövs en skylt med hur många man får vara på en gunga, för att slippa bli ovänner.

Omklädningsrummet: Renoveringen har förbättrat omklädningsrummen. Det är viktigt att en vuxen är med i ombytet både före och efter idrottslektionen. Eleverna önskar vuxna hela tiden i båda omklädningsrummen som kan hjälpa till mot stök. Det hade varit bra om det inte är så många elever samtidigt. Äldre elever skulle kunna vara på ena sidan och yngre på den andra. Lägre skyltar behövs på dörrarna till omklädningsrummen då de yngre eleverna har svårt att se om det är tjejernas eller killarnas ingång. Byt lås på toaletterna. Eleverna vill kunna ta av skorna direkt. En tejp på skogräns behövs. Viktigt att ingen kan titta in i omklädningsrummen. Detta blev bättre sedan det byggdes om, men man måste vara noggrann med att stänga dörren in till omklädningsrummet. Numrerade ombyttesektioner och att varje klass tilldelas ett rum, så att de yngre och äldre eleverna inte blandas och att de yngre kan vara tillsammans och därmed slipper sprida ut sig. Lärare ska se till att de som bytt om klart kommer ut på rasten.

Kapprum: Vid såväl lektion som rast kan man välja att inte stå kvar och vänta in vänner där. Man ska vara lugn i kapprummet.

Ensamma elever F-3:

Hur kan vi arbeta för att alla elever är inkluderade i gemenskapen och ingen elev saknar vänner i skolan?

Personalens tankar och förslag F-3:

Personalen kan inte garantera något barn en vänrelation då vänskap uppstår när två personer utvecklar en ömsesidig relation. Däremot ska vi alltid arbeta för full inkludering. Alla elever ska alltid få vara med och känna sig delaktiga både i de fria och styra aktiviteterna. Personalen arbetar redan aktivt för att skapa goda relationer och inkludering. Nedan följer några exempel på vad som redan görs samt förslag på åtgärder:

- I årskurs 1 arbetar personalen med rastaktiviteter och lekgrupper två gånger i veckan för att eleverna ska ha det bra och lära känna nya vänner. Varje dag stämmer personalen av med grupperna att de haft det bra på rasterna. Om någon inte har det bra följer personalen upp detta.
- Personalen arbetar aktivt med att inkludera eleverna genom styrda och fria aktiviteter.
- Personalen diskuterar kontinuerligt med eleverna för att utveckla barnens förståelse för allas olika funktionssätt samt rätt till att känna sig delaktig.
- Personalen betonar fortlöpande för barnen vikten av att vara välkommande mot alla elever, t.ex. genom att säga hej, god morgon, fråga hur någon mår och le. Eleverna uppmanas även att själva inkludera barn som de ser är ensamma och gå

fram och bjuda in till leken.

- Vuxna som har tillsyn stöttar elever att komma in i leken och bjuda in andra

Elevernas förslag F-3:

Elever kan fråga andra elever om de vill vara med och visa att man bryr sig genom att fråga hur någon mår. Elever kan delta i rastaktiviteter, men ibland vill man vara själv.

4-6:

Personalens och elevernas gemensamma reflektioner och förslag på åtgärder:

Otrygga platser 4-6:

1. Vad är orsaken till att dessa platser kan upplevs som otrygga av elever? (Platser som en del elever angav som otrygga utifrån kartläggningarna. Se 2.3 för specifika platser)
2. Vad kan du/vi/skolan göra för att dessa platser ska upplevas trygga?

Möjliga orsaker till upplevd otrygghet:

Personalens svar 4-6 - Möjliga orsaker till upplevd otrygghet:

Orsaker till upplevd otrygghet hos eleverna kan bero på att det är trångt och en låg personalnärvaro på dessa platser. Det finns för få vuxna i omlopp som är närvarande bland eleverna och ser när saker händer och därmed kan ingripa om det behövs. Ganska många elever upplever dock inte dessa platser som otrygga. Det är inte alltid lätt att ha uppsikt överallt, t.ex. när man passerar i korridorer och det finns mycket rörelse omkring, vilket gör att man kanske inte ser pågående saker som kan vara otryggt för eleverna eftersom man inte hinner iaktta allt. I omklädningsrum kan det nog kännas otryggt att ens kropp blir synlig för andra. På skolgården kanske man inte veta vem man ska vara med. Det är mycket rörelse och man måste kanske aktivt själv hitta någon att vara med.

Elevernas svar 4-6 - Möjliga orsaker till upplevd otrygghet:

En majoritet av eleverna upplever inte att några platser är otrygga på skolan, medan det också finns ett flertal elever som nämner några platser som kan upplevas otrygga:

Korridorer: Elever kan uppleva att det är mycket prat och stök, vilket gör att man kan få ont i huvudet och må dåligt. Vissa elever uppger att det finns någon man är rädd för i korridoren och det är obehagligt att behöva träffa en person man känner så inför. Ibland kan det finnas obehöriga personer i korridoren och ingen lärare är närvarande som kan säga till. På grund av att det är för trångt i korridoren så knuffas man lätt eller kan trilla omkull. Om någon gör något mot en som man inte gillar finns det ingen som kan hjälpa en.

Omklädningsrum: Ett upplevt problem är en hög ljudvolym. Allt oväsen kan göra att man blir stressad och glömmar ta med sig saker när man går därifrån. Det kan finnas elever som skvätter kallt vatten på varandra fast man inte vill. Någon har vid ett tillfälle kastat in ekollon i duschen och slängt ner en elevs kläder på golvet. Det kan kännas jobbigt att byta om eftersom man inte vill att alla ska titta på en. Dörren är öppen ut mot korridoren så att andra kan titta in när man byter om. Ibland kan killar gå in i tjejernas omklädningsrum som ett skämt. Det är trångt eftersom flera klasser är där samtidigt. Vissa elever tar jättemycket plats och det finns grejer överallt som tillhör andra. Golvet är halt och det är lätt att halka och slå sig. Någon elev nämner att andra elever kan skratta åt vad man har på sig. Det finns elever som kan dunka på dörrarna till

duschbåsen när man duschar. Eleverna ger också exempel på att någon kan ta ens handduk och slänga in i duschen. Elever i årskurs 4-6 kan känna att det är för stor ålderskillnad mellan de som byter om samtidigt och att de äldre eleverna visar sämre hänsyn. Vissa elever använder för mycket parfym. Det saknas vuxna i omklädningsrummen, vilket kan möjliggöra kränkningar. Mobiltelefoner som används i omklädningsrummen nämns också som en faktor som kan skapa otrygghet.

Skolgården: Elever uppger att vuxna som inte tillhör skolan kommer in på de områden som inte är så bevakade, till exempel bakom A-huset. På baksidan av skolgården saknas lärare och då kan det kännas otryggt om något skulle hända. Det finns äldre elever som kan vara på de yngre och kanske till och med kränka någon. Vissa elever i årskurs fyra upplever att elever från nuvarande årskurs fem inte alltid följer regler och är snälla (t.ex. skjuter iväg en boll som kommer "fel" eller blir mycket arga för att något kommer i deras väg). Femmor kan ta alla bollar och inte dela med sig, uppger några elever i årskurs 4. Man kan också uppleva rädsla över att få bollar i huvudet (det finns elever som "bombar"). Elever kan bråka om saker som båda eller flera elever vill ha och äldre elever kan förstöra saker som de yngre använder. Några elever i årskurs fyra uppger att elever från TSU-gruppen kan bli arga och våldsamma. De upplever även att flera äldre elever svär mycket och kan säga otrevliga saker.

Cyklar vid A-huset: Kan upplevas som obehagligt att ställa sin cykel där eftersom elever har sett andra elever förstöra cyklar där.

Vad kan skolan göra för att dessa otrygga platser ska upplevas trygga?

Personalens förslag på åtgärder för att skapa trygghet för samtliga elever 4-6:

Det behövs mer personal som kan täcka större ytor och utrymmen. Fler vuxna i omlopp ute som är närvarande och kan se vad som händer och hjälpa till om det behövs. Vuxenstöd på raster, organiserade lekar och kanske omklädningsbås.

Elevernas förslag på åtgärder för att skapa trygghet för samtliga elever 4-6:

Eleverna vill att vuxna ska prata med eleverna om konsekvenserna av mobbning och kränkningar.

Omklädningsrum: Många elever önskar fler vuxna i och vid omklädningsrummen samt mobilförbud. Önskemål om att göra så att golven inte är så hala. Omklädningsrummen borde städas oftare och bättre. Elever som upplever otrygghet ska prata med en vuxen om detta. Duschbåsen har hjälpt med att skapa bättre trygghet när man duschar uppger några elever. Kanske skaffa låsbara skåp i omklädningsrummen så att ingen kan ta ens saker.

Skolgården: Fler vuxna måste vara ute under rasterna och vara med barnen och inte stå och prata med andra vuxna så mycket. De vuxna ska även sprida ut sig mer och säga till om någon bråkar. Om det inte går att få fler vuxna att vara ute kan man avgränsa skolgården för eleverna så att lärare och fritidspedagoger kan se alla elever. "Bomningsleken" (när någon kastar en boll i någons huvud) måste förbjudas. Skolan kan sätta upp skyltar så att obehöriga förstår att området är en del av skolan.

Korridorer: Vuxna ska finnas mer i korridorerna och inte bara gå förbi utan även säga till om någon gör fel. Önskemål om vuxna som rastvaktar i korridorerna. Trivselregler ska sättas upp i skolans korridorer, t.ex. för att påminna om att hålla en låg ljudvolym där och att eleverna har sina egna fack. Eleverna ska hjälpa till genom att gå fram och prata med ensamma elever.

Matsalen: Vuxna ska äta i matsalen eller på angiven plats och inte på skolgården där barnen leker.

Klassrummet: Klassen ska alltid ställa sig i ett led innan man går in i klassrummet.

Ensamma elever 4-6:

Hur kan vi arbeta för att alla elever är inkluderade i gemenskapen och ingen elev saknar vänner i skolan?

Personalens reflektion och förslag på åtgärder 4-6:

Genom att se eleverna och prata med de som upplevs ensamma. Det är även viktigt att prata med eleverna om hur man är mot andra. Genom att vidareutveckla rastaktiviteter och skapa möjligheter till nya elevkonstellationer så att våra elever kan upptäcka nya vänner genom det vardagliga skolarbetet. "Tillsammansaktiviteter" som t.ex. stor läser för liten och trivseldagar. Värna regeln om att alla får vara med och jobba praktiskt kring den. Organiserade lekar. Samtal om stämningar, häng, mobbning, att inkludera samt samtycke.

Elevernas förslag 4-6:

- Elever ska bjuda in den som sitter ensam och fråga om hen vill vara med.
- Elever ska låta alla vara med.
- Prata med de som är ensamma även om man inte känner den personen.
- Organisera lekar som alla kan vara med på. Till exempel saknas bestämda aktiviteter vid rasten klockan 10.
- Läraren ska fråga eleverna innan de går ut på rast vad de tänker göra så att de som inte vet vad de ska göra får tips.
- Det är ok att någon elev vill vara ensam på rasten ibland, men elever måste alltid fråga om hen vill vara med.

7-9

Personalens och elevernas gemensamma reflektioner och förslag på åtgärder:

Otrygga platser:

1. Vad är orsaken till att dessa platser kan upplevs som otrygga av elever? (Platser som en del elever angav som otrygga utifrån kartläggningarna. Se 2.3 för specifika platser)
2. Vad kan du/vi/skolan göra för att dessa platser ska upplevas trygga?

Möjliga orsaker till upplevd otrygghet:

Personalens svar 7-9- Möjliga orsaker till upplevd otrygghet:

Anledningen till att dessa ställen utmärker sig är att många människor rör sig på dessa platser och det är svårt att undvika, eleverna måste ju t.ex. gå till sina skåp. Att det är trångt i korridorerna är ett problem, men svårt göra något åt. På platser där många elever samlas kan otryggheten öka. Det sitter många elever i korridoren med benen ute, det kan göra att det känns jobbigt att gå förbi. Platser som vi vuxna inte vistas vid kan upplevas som otrygga. Basketplanen är ett bra exempel på en plats som vuxna kan se som trygg eftersom det är en plats som många vuxna ser. Soffan vid Mötesplatsen är inte särskilt bra då det är svårt att se vad som händer när vuxna går förbi. Går det att möblera om?

Elevernas svar 7-9- Möjliga orsaker till upplevd otrygghet:

En klar majoritet av alla elever skriver att de inte upplever några platser som otrygga på

skolan.

Däremot nämner flera elever att platser med mycket folk skulle kunna vara en anledning till att en del elever upplever otrygghet där. En elevgrupp skriver till exempel "Vi upplever inte riktigt att någon plats känns otrygg för oss, men vi vet att för de som är nya på skolan oavsett ålder kan platser med mycket folk (t.ex. i matsalen) upplevas som otrygga eftersom att de inte känner särskilt många. Det hade varit bra om man vet vilka bord som är menade för sin klass. För då vet man säkert att man kan sitta där"

"Vi känner oss trygga på majoriteten av skolans område men om man måste välja en plats som kan upplevas otrygg så är det matsalen. Stora folkmassor i matsalen kan skapa otrygghet. Det finns även elever som kan knuffas och skrika. Det kan vara mycket folk, folk som man kanske inte känner. Lärare är inte alltid där och kan kontrollera vad som händer".

Korridorer och mötesplatsen: I korridorerna och i mötesplatsen kan det bero på att det är mycket folk och då kan kränkningar förekomma utan lärares uppsyn. Trängsel kan göra så att vissa elever upplever otrygghet. Platser som är mindre övervakade och med en hög ljudvolym kan skapa otrygghet. När elever går i grupper och känner sig ännu säkrare tillsammans kan det skapa en vi-mot-dem känsla som leder till otrygghet och i värsta fall kränkningar. Det är ofta elever i grupper som är tillsammans i korridorerna eller i mötesplatsen, vilket kan göra att man känner sig utpekad om en i gruppen skulle börja kommentera något. I omklädningsrummet kan man känna sig otrygg att byta om inför andra.

Baksidan av skolan: Några elever skriver att baksidan av skolan känns otrygg då äldre tonåringar på kvällarna ibland skräpar ner och vandaliserar där. Skolan kan göra detta tryggare med till exempel en nattvakt.

Omklädningsrum: Omklädningsrummen kan upplevas som otrygga eftersom att det kan kännas otryggt att klä av sig framför andra och man kan vara rädd för att få kommentarer. Att duscha med andra kan även kännas otryggt för en del. Det är även lätt att se in i omklädningsrummet om dörren står på glänt. I omklädningsrummet så använder elever mobilerna så man kan tro att de filmar. För att det ska bli tryggt kan man förbjuda mobilerna i omklädningsrummet.

Personalens förslag på åtgärder för att skapa trygghet för samtliga elever 7-9:

Ökad vuxennärvaro: Fler vuxna bör cirkulerar bland eleverna i skolan. Vi behöver prioritera en större vuxennärvaro i korridorer, mötesplatsen och i anslutning till omklädningsrummen på idrotten. Bra om vuxna tänker på att stanna kvar en stund och prata med eleverna, t.ex. vid Mötesplatsen. Se över möjligheten till skolvårdar alternativt lärarassistenter som hjälper till med detta. Som vuxen göra det man kan för att få eleverna att trivas i skolan så att eleverna känner att det finns vuxna som lyssnar. Alltid säga till som lärare om du ser något som sticker ut.

Klassrummet: Lärare bör undvika att lämna klassrummet under lektionstid och ha med sig allt material direkt.

Rastaktiviteter: Fler rastaktiviteter för eleverna. T.ex. möjlighet att låna kortlekar och bollar. Även ett öppet café skulle kunna skapa större trygghet i Mötesplatsen.

Omklädningsrum: De nya duschbåsen i omklädningsrummen kan skapa ökad trygghet.

Lärarna vill fortsätta stärka det arbete som redan görs då siffrorna ser bra ut som helhet.

Elevernas förslag på åtgärder för att skapa trygghet för samtliga elever 7-9:

Ökad vuxennärvaro: För att göra dessa platser mer trygga önskar många elever att fler vuxna finns i t.ex. korridorerna och på mötesplatsen.

Information om regler: Det är lärarnas och skolans ansvar att informera eleverna om vilka regler som gäller men det är elevernas uppgift att ta ansvaret att bjuda med andra elever och följa trivselreglerna.

Eleverna i årskurs 9 kan tänka på att visa extra hänsyn och vara snälla mot de yngre eleverna och på så sätt agera som goda förebilder. Eleverna ska säga till om någon kränker och informera en vuxen.

Rastaktiviteter:

Elever önskar aktiviteter på rasterna så att färre elever samlas vid mötesplatsen och i korridorerna. Med hjälp av aktiviteter skulle vi kunna undvika stora folkmassor. Då är fler personer utomhus vid aktiviteterna och färre inomhus.

Schema: För att lösa problemet med otrygga platser kan man se över möjligheten att ändra de olika klassernas scheman så att det inte är så många som slutar samtidigt.

Eleverna: Eleverna kan tänka på att ha en bra attityd och skapa en god stämning på skolan.

Omklädningsrum: I omklädningsrummen har det redan byggts bås till duscharna, vilket ökat tryggheten. Man hade kunnat skaffa en vägg framför dörren så att det är svårare att se in. Det är ofta trångt i omklädningsrummen och fler krokar hade fått plats och behövts. Mobilförbud behövs i omklädningsrummen alternativt att mobilerna är avstängda. Elever kan tänka på att inte titta ut varandra i omklädningsrummet för man kan då få en obehaglig känsla. Några elever skriver att de skulle vara ok att någon vuxen är i omklädningsrummet.

Korridorerna:

I korridorerna behöver man inte stå tätt inpå varandra utan man kan försöka sprida ut sig. Det kan skapa obehag om någon går nära eller tittar på olämpliga ställen. Lärare kan tänka på att hålla ett extra öga när de befinner sig i korridoren.

Matsalen: Göra upp ett bättre schema för matsalstiderna. I matsalen skulle man kunna ha ett sådant öra som reagerar på höga ljudnivåer för att försöka sänka ljudnivåerna. Det hade varit bra om man vet vilka bord som är menade för sin klass. För att då vet man säkert att man kan sitta där.

Mötesplatsen: Lärare och vuxna kan skapa lugn genom att säga till elever som är stökiga. Önskemål om fler soffor, bord och stolar. Eleverna ska tänka på att vara lugna och visa hänsyn till andra. Elever ska inte "kasta runt" stolar. Elever ska även bjuda in fler elever i gemenskapen för att till exempel plugga tillsammans eller spela pingis. Lärare kan tänka på att hålla ett extra öga på denna plats. Det är viktigt att inte prata så högt i mötesplatsen för det kan gör att man känner sig otrygg.

Ensamma elever:

Hur kan vi arbeta för att alla elever är inkluderade i gemenskapen och ingen elev saknar vänner i skolan?

Personalens förslag 7-9:

Klassrummet: Läraren ska alltid ha en fast placering i klassrummet och inte låta eleverna byta plats under lektionen. Läraren kan även ofta skifta placeringen så att eleverna får möjlighet att lära känna nya elever. Läraren delar alltid in eleverna vid t.ex. grupparbeten och kan på så sätt även styra in elever som verkar ensamma i gemenskapen.

Gemensamma aktiviteter T.ex. fika och rastaktiviteter. Teambuilding i klasserna kan ske på rådstiden. Lärare ska tänka på att få in fler gruppstärkande aktiviteter i undervisningen.

Vuxennärvaro: Större vuxennärvaro i mötesplatsen och korridorerna (högstadiet). Personal bör styra upp rastaktiviteter till de yngre barnen (låg-mellanstadiet).

Nyinflyttade elever: Rikta särskild uppmärksamhet till nyinflyttade elever på högstadiet. Ett sätt att arbeta för att underlätta för nya elever är att utse någon form av "guider" bland de andra eleverna som hjälper den nya eleven i starten med att hitta rätt på skolan. Den praktiska hjälpen kan vara ett sätt få till en första social samvaro utanför klassrummet.

Elevernas förslag 7-9:

Klassrummet: Lärarna ska bestämma grupper och platser i klassrummen. Fler grupparbeten skulle göra att eleverna lär känna fler personer. Lärarna kan prata med elever som upplevs som ensamma och fråga om de vill vara med någon elev. Läraren kan då, t.ex. vid grupparbeten, se till att den ensamma eleven hamnar med den person eller de personer som eleven önskar vara med.

Gemensamma aktiviteter: Skapa aktiviteter tillsammans med de andra klasserna i samma årskurs och aktiviteter där alla är inkluderade. Övernattningar och utflykter med klassen. För att minska risken för att elever är ensamma hade man kunnat ordna rastaktiviteter så att elever alltid har möjlighet att gå dit och göra något om man känner sig ensam. Tjejsnack. Aktiviteter där alla kan känna att sig välkomna. Till exempel pingis. Detta gör så att elever som inte har någon att vara med får chansen att prata med nya personer. Man skulle kunna starta en vänklubb där personer som vill lära känna andra kan träffas. Fler samarbetsövningar inom klassen och aktiviteter där man lär känna varandra. Temadagar där man mixar elever från olika klasser och årskurser där de behöver samarbeta för att uppnå ett gemensamt mål och ge alla en ljusare framtid.

Vad eleverna kan göra:

Elever kan tänka på att bjuda in andra elever i samtal, sporter och lekar och på så sätt inkludera dem. Man kan gå fram till någon som sitter ensam och fråga om de är ok och om dem vill göra något. Man kan även tänka på sin ton när man frågar om en elev vill vara med. Försöka få andra elever att känna sig bekväma och trygga i sig själva. Eleverna ska bjuda in dem som känner sig ensamma och uppmuntra dem att ta initiativ samt visa att det är okej att våga prata. Vi kan försöka att bjuda in folk som ser ensamma ut och försöka skapa en bra sammanhållning. Det är viktigt att alla tar ett eget ansvar och inte stänger ute någon utan låter alla vara med eftersom det är den enda lösningen på problemet.

Ensamma elever måste försöka vara delaktiga och komma fram och fråga om de vill vara med och då måste eleverna ta emot de som frågar om de får vara med. Elever ska inte ha fördomar utan tänka till innan de säger något.

Om man ska ha kalas och inte bjudit alla i klassen så ska man inte gå runt och prata om

det i skolan. Inte prata strunt om andra. Vara snäll mot alla.

Vad lärarna kan göra: Lärarna ska enskilt fråga eleverna om de har vänner. Lärarna kan försöka skapa en gemenskap på lektionerna och hoppas att det följer med till rasterna.

Vad elevhälsan kan göra: Skolkuratoren kan komma ut till klasserna och informera om att elever kan vända sig till henne ifall någon eleven känner sig otrygg. Detta kan öka elevernas upplevda trygghet genom att de vet vem de kan prata med, vilket skapar ökad tillit till vuxna.

Tydlighet i rutinerna gentemot eleverna

13,9 % av eleverna 7-9 uppger att de inte vet var de ska vända sig vid en upplevd kränkning. Hur kan vi skapa en tydlighet i rutinerna gentemot eleverna?

Personalens förslag 7-9:

Mentorerna: Mentorerna har en viktig roll. De bör vid klassråd ofta upprepa skolans rutingång för eleverna vid misstänkta kränkningar och vara noga med att skapa och förmedla en kontakt till Elevhälsoteamet, t.ex. kurator och skolsköterska, för eleverna. Mentorerna kan även lägga upp information på Classroom till eleverna om vart de kan vända sig. Diskussioner om värdegrund i mindre grupper under mentorstiden.

Skolstartsguide till samtliga elever.

Elevhälsan: Information tidigt i årskurs 7 till eleverna. Se över hur vi introducerar elevhälsan för nya årskurs 7. Tydlighet till eleverna att de kan vända sig till vilken vuxen som helst på skolan.

Elevernas reflektioner och förslag 7-9:

En majoritet av eleverna uppger i sina reflektioner att de vet var de ska vända sig. Många skriver att de vet vart de ska vända sig om man blir kränkt. Det finns också lappar på nästintill vartenda toalett i hela skolan om var eleverna kan vända sig. Några elever skriver "Det innebär att 86,1% faktiskt vet var de ska vända sig och det låter fantastiskt".

Informationslappar: Lapparna som sitter uppsatta i korridorerna med mejladresser och olika hemsidor var eleverna kan vända sig kan det bli fler av. Många elever skriver att de uppskattar och vill se fler lappar uppsatta på skolan om var man kan vända sig om man behöver stöd. Eleverna efterfrågar även information i korridorerna om vart man ska vända sig vid t.ex. kränkningar.

Trivselregler och skyltar: Elever föreslår att Trivselreglerna sätts upp i skolans korridorer och att det finns tydliga skyltar om vad som är rätt och fel att göra. Eleverna i klasserna kan också göra fler enkäter.

Mentorerna: En majoritet av eleverna föreslår att mentorerna kontinuerligt ska gå ut med tydlig information till eleverna om vad de ska göra om de upplever eller får kännedom om kränkningar och vem eleverna kan vända sig till. Eleverna vill även att mentorerna förklarar vad en kränkning är. Förslagen på frekvensen av denna information är allt från varje rådstid till en gång i månaden och en gång per termin. Det är viktigt att mentorerna informerar eleverna om vem de ska prata med. Mentorerna kan ta upp rutinerna med klassen i början av varje termin. Alla klasser kan informeras om var eleverna ska gå vid en kränkning

Elever uppger att de tycker att det kan vara bra att prata med sina mentorer eftersom

att de känner dig och de flesta i årskursen. Men ifall man inte känner sig trygg att prata med sina mentorer kan man prata med kuratorn eftersom att kuratorn är utbildad till att prata och hjälpa elever att prata om jobbiga saker. Elever föreslår att man kan tala både med lärare och vårdnadshavare samt vänner om man skulle må dåligt. Lärarna kan fråga hur en person mår om den ser lite ledsen ut.

Några elever föreslår "klassbrevlådor" så att eleverna kan skriva anonyma lappar. Då kan mentorerna och lärarna göra saker i klassen för att förebygga detta.

Kuratorn: Det hade varit bra om kuratorn gick runt till klasserna för att berätta om skolans rutiner och skapa trygghet i att eleverna kan prata med vuxna. Bra att skapa "reklam" för kuratorn i korridorerna.

Förslagslåda till kuratorn: Några elever föreslår att man kan ha en låda där man kan skriva anonyma brev till t.ex kuratorn då det kan vara bra att skriva av sig eller uppmärksamma ett problem.

Lärare och vuxna på skolan: Lärarna kan visa tydligare att man kan gå till dom om man behöver. De vuxna behöver arbeta mer för att eleverna ska känna sig trygga hos vuxna, så att eleverna känner en trygghet i att berätta.

Eleverna: kan vända sig till den person som man känner sig trygg med på skolan. Man kan till exempel gå till kuratorn och syv. Det är viktigt att som elev våga berätta om du utsatts för en kränkning eller av andra skäl mår dåligt så att du kan få hjälp och därmed även fokusera på lektionerna.

Åtgärder för att minska verbala kränkningar samt lögnen och rykten

Den vanligaste förekommande typen av kränkningar enligt Trivselenkäten 7-9 är verbala, följt av lögnen och rykten. Vad kan vi göra för att minska denna typ av kränkningar?

Personalens förslag 7-9 för att minska verbala kränkningar och rykten:

Språkbruk: Lärarna och mentorerna ska diskutera med eleverna om vad som är ett gott språkbruk och bedriva ett kontinuerligt arbete och dialog med eleverna om detta. Vuxna ska vara uppmärksamma på elevernas språk och beteenden överallt och våga vara en "jobbig vuxen" och tillrättavisa eleverna direkt.

Mentorerna: Gå igenom Trivselreglerna i varje klass och bedriva ett aktivt arbete i klassen hur vi bemöter, behandlar varandra och hanterar sociala medier. Lyfta värdegrundsfrågor kontinuerligt och inte bara på temadagar.

Regler: Inga mobiler tillåtna under lektionstid.

Lärarna: Fortsätta arbeta fortlöpande med källkritik.

Vuxna på skolan: Alltid reagera så fort vi vuxna hör något, även om det är elever man inte undervisar eller träffat tidigare.

Elevernas förslag 7-9 för att minska verbala kränkningar och rykten

Trivselregler: Man skulle kunna sätta upp trivselregler i korridorerna och berätta oftare att de finns och var det finns en skolkurator.

Språkbruk: Vi tycker att man kan påminna alla elever att tänka sig för innan de säger något som folk kan uppleva som kränkande, och ifall man ens behöver tänka ifall det kan

upplevas som en kränkning är det bäst att inte säga det. Man kan själv också försöka att säga till ifall man hör någon som säger något taskigt, eftersom att då förstår personen att det inte är ok att säga så.

Mentorerna: Påminna eleverna att säga ifrån eller säga till en lärare om man ser eller får veta att någon elev blivit kränkt. Detta gäller även elever man inte själv känner. Vid behov kan mentorerna skriva ett mejl till föräldrarna och be dem att prata med sina barn.

Lärarna: Lärarna kan säga till ifall de ser eller hör att något kränkande sägas men det är elevernas ansvar att inte säga kränkande saker. För att motverka verbala kränkningar måste lärarna förklara hur allvarligt det är och vilka konsekvenser som sker om någon kränker eller blir kränkt. Till exempel genom att ha en genomgång om vad som kan hända eller presentationer kopplade till ämnet. .

Personal på skolan: Skolans personal kan försöka vara mer uppmärksamma på vad som händer i korridorerna samt uppmana elever att säga till en lärare om de märker att verbala kränkningar eller rykten cirkulerar.

Klassrummet: I klassrummet kan läraren hjälpa till att skapa en miljö där verbala (och fysiska) kränkningar inte kan förekomma.

Eleverna: Man måste själv som individ ta ett eget ansvar och inse att man inte kan syssla med sådant. Ett sätt att ta ansvar som elev är att säga till en vuxen om någon blir kränkt och även visa respekt för andra elever och inte såra någon. Elever ska om de ser eller hör några verbala kränkningar anmäla det till mentorerna så att de kan ta upp det med personerna det rör sig om. Elever ska försöka våga säga ifrån och säga nej om någon gör eller säger något kränkande för annars kanske det fortsätter och det är bäst att säga ifrån direkt. Vid rykten kan det vara svårt att veta vem eller vilka som sprider dessa rykten och då borde man prata med en lärare eller en vuxen på skolan. För att minska rykten så kan man sluta sprida osanna saker bakom andras ryggar och sluta överhuvudtaget prata bakom andras rygg. Såvida man inte har något bra att säga om en annan person är det bättre att inte säga någonting alls. Man får aldrig sprida rykten om en annan person oavsett vad man själv tror eller känner. Detta är inte minst viktigt att tänka på i sociala medier. Det kan också vara bra att tänka till en extra gång innan man säger eller gör något som riskerar att såra någon annan. Om det finns någon risk att en annan person blir ledsen ska man inte säga eller göra det.

Korridorerna: Att ha lärare eller rastvakter i korridoren hade kunnat hjälpa mot verbala kränkningar. Om alla hade vetat att folk kunde höra vad de sa hade de nog inte gjort det lika ofta. Man hade även kunnat upplysa klasserna om vad det kan leda till att kränka elever.

Kuratorn: Skolkuratorn borde vara närvarande vid temadagar och informera om sitt yrke och dela med sig av sin kunskap och sina erfarenheter. Kuratorn kan även uppmana elever att våga besöka hennes kontor vid behov.

Sammanfattning och analys

Genom att ta del av samtliga elevers och personalens reflektioner framkommer utvecklingsområden som kommer prioriteras för läsåret 2020/2021. Det är viktigt att ha i åtanke att frågorna som ställdes till elever och personal tar sin utgångspunkt i att försöka skapa en tydlig bild av *möjliga* orsaker till att vissa platser på skolan kan upplevas som otrygga ibland av en del elever. Detsamma gäller frågan kring hur vi

skapar inkludering av samtliga elever och hur vi kan göra för att ingen elev ska sakna vänner i skolan. Resultatet av kartläggningarna visar att en majoritet av skolans elever har vänner och känner trygghet i skolan. Därmed måste elevernas samlade reflektioner förstås utifrån perspektivet att majoriteten av eleverna som besvarat frågorna redan upplever en trygghet i skolan och inte upplever några platser som otrygga samt har vänner. Genom att få besvara dessa frågor har även elever som redan upplever trygghet i skolan fått reflektera över vad som skulle kunna vara möjliga orsaker till att en liten andel elever ibland upplever otrygghet på vissa platser eller saknar vänner.

Kartläggningarna i trivselenkäterna visar t.ex. att 97,6% av eleverna i årskurs F-1 har vänner och mår bra i skolan, att 96% av eleverna i 4-6 oftast känner sig trygga i skolan samt att 93,4% av eleverna i årskurs 7-9 alltid eller oftast känner sig trygga i skolan. Reflektionsfrågornas syfte är att såväl personal som elever ska bli mer medvetna kring dessa frågor och aspekter, vilket i sin tur kan påverka vårt dagliga bemötande av varandra på ett positivt sätt. Elevsvaren ger också en tydlig bild till personalen om elevernas perspektiv, vilket i sin tur möjliggör att de inplanerade åtgärdande insatserna verkligen får den effekt som avses för att skapa en så trygg skola som möjligt för samtliga elever. De samlade svaren fungerar som viktiga verktyg för personalen och även eleverna att ha med sig i åtanke i den dagliga verksamheten. Frågorna var även utformade för att fungera lösningsinriktade och därmed har såväl elever som personal fått vara med i att ta fram förslag på konkreta åtgärdande insatser och främjande aktiviteter som skulle kunna öka tryggheten ytterligare.

Elevernas och personalens reflektioner är intressanta ur flera aspekter. Genom att synliggöra elevperspektivet och därefter jämföra det med vuxenperspektivet kan vi få syn på likheter men även vad som skiljer sig åt i vad vuxna och elever ser och upplever. Detta kan i sin tur skapa en medvetenhet hos all personal på skolan om hur eleverna ser på dessa frågor genom nya infallsvinklar och även ge de vuxna en tydlig riktning i vad som behöver prioriteras. Målsättningen för Tunaskolan är att samtliga elever alltid ska vara trygga i skolan, få en god arbetsro, må bra och därmed ha de bästa möjliga förutsättningarna för en god måluppfyllelse. Att arbeta systematiskt med såväl elever som personal kring frågor som rör likabehandling har även stöd i forskningen och har visat sig vara en viktig framgångsfaktor i att öka tryggheten och minska eventuella kränkningar.

Av samtliga elev- och personalsvar kan man skönja vissa mönster som kommer att utgöra utgångspunkten i läsårets inplanerade främjande och förebyggande insatser. Nedan följer en summering av de svar som med mest frekvens kunde ses hos personalen och eleverna:

Möjliga orsaker till otrygghet på vissa platser i skolan: En majoritet av svaren ringade in en specifik faktor som skulle kunna orsaka en otrygg känsla på vissa platser på skolan. Den faktorn är platser där många människor vistas samtidigt. Anledningarna till detta kan t.ex. vara att man upplever att det är trångt, en hög ljudvolym på grund av att så många personer är på samma plats samtidigt samt att man inte känner alla människor som är där. De platser som nämns där många elever samlas samtidigt är även de platser som framgår i kartläggningarna av platser som kan upplevas som otrygga: Matsalen, mötesplatsen, till viss del korridorerna, skolgården (gäller för eleverna F-6) och i omklädningsrummen.

Åtgärder för att skapa trygghet på dessa platser: Elevernas och personalens svar har visat att frågan kan delas in i olika faktorer som skulle kunna skapa trygghet - den ena

faktorn är *den fysiska miljön* och själva lokalerna i skolan och vad som kan göras för att skapa ökad trygghet på dessa fysiska platser. Den andra faktorn är *den sociala miljön* där vi kan se att olika aspekter spelar in i upplevelsen av trygghet eller otrygghet. Här skiljer sig svaren mellan eleverna i de olika årskurserna och vi kan se att de yngre eleverna nämner fler aspekter ur *den fysiska miljön* som möjlig orsak till upplevd otrygghet. För att åtgärda detta finns t.ex. önskemål om att sätta in bättre lås på toaletterna som även yngre barn med lätthet kan hantera, att ljusinställningen på toaletterna ändras så att ljuset lyser längre innan det slocknar och att avstånd behöver hållas i t.ex. matkön. Många elever, i samtliga årskurser, tror även att en ökad vuxennärvaro på platser där många elever vistas samtidigt skulle kunna öka tryggheten. För de yngre eleverna F-6 kan detta göras genom att personalen sprider ut sig mer under rasterna så att alla områden där elevernas vistas har tillsyn av en vuxen. Personalen skulle t.ex. kunna dela in skolgården i "zoner" och skapa ett schema för var personal ska befinna sig under rasterna. Även vikarier behöver få kännedom om rutinerna på rasterna, vilket skulle kunna göras genom att se över vilken information som ges till vikarier och uppdatera vikarierutinerna. De vuxna måste också ofta påminna eleverna om deras språkbruk och vilka trivselregler som gäller.

För att minska antalet personer som befinner sig på samma plats under rasterna, t.ex. i Mötesplatsen, föreslås att fler rastaktiviteter ordnas. På så sätt kan eleverna sprida ut sig mer, så att inte så många elever befinner sig på mötesplatsen eller i korridorerna samtidigt. Genom att eleverna t.ex. kan låna bollar, kortlekar och likande eller att vuxna organiserar rastaktiviteter där alla som vill kan delta och tydlig information kring var dessa aktiviteter äger rum, vilka regler som gäller och vilken vuxen som håller i det i F-6, skulle eleverna kunna sprida ut sig över skolans område och minska trängseln på platser där många elever annars samlas. Även elever som upplevs som ensamma kan inkluderas i gemenskapen genom sådana aktiviteter, vid behov med stöttning av vuxna och även att elever tänker på att bjuda in.

Inkludering av ensamma elever:

Flera förslag lyftes fram av såväl personal som elever. Här återges några återkommande förslag från både personal och elever:

Klassrummet: Läraren har alltid en fast placering i klassrummet. När läraren gör sin placering kan läraren tänka på att göra det med särskild hänsyn till elever som verkar ensamma. Genom att ofta skifta placering möjliggör läraren även att eleverna får en chans att prata med en elev man kanske inte kände så bra tidigare. Det är också viktigt att läraren inte tillåter eleverna att byta plats under lektionerna, utan ser till att eleverna sitter på sina platser. Läraren kan även ge möjlighet till fler elevkonstellationer genom indelningen av elever vid t.ex. grupparbeten. Elever föreslår även fler grupparbeten eller arbetsuppgifter där läraren delar in eleverna i par eller mindre grupper, eftersom de då får möjlighet att lära känna fler personer, vilket skulle kunna öka tryggheten och möjliggöra de bästa förutsättningarna för eleverna att lära känna nya vänner.

Främjande och gruppstärkande aktiviteter: Både elever och personal nämner att olika aktiviteter skulle kunna skapa ökad inkludering och främja en god gemenskap. T.ex. fler rastaktiviteter där alla som vill kan delta, tydlighet till de yngre eleverna (F-6) från personalen kring vilka regler som gäller vid olika lekar och vid gungorna, aktiviteter där eleverna blandas mellan klasser och åldrar, som t.ex. "stor läser för liten", fler teambuilding- och gruppstärkande aktiviteter i klasserna, t.ex. under mentorstiden. Även gemensam fika eller utflykter nämns som förslag.

Flera elever skriver att alla elever måste tänka på att ta ett eget ansvar genom att alltid bjuda in andra elever eller elever som verkar ensamma och på så sätt visa att man ser och bryr sig om varandra. I de yngre åldrarna kan de vuxna hjälpa elever som verkar ensamma att komma in i gemenskapen genom t.ex. organiserade lekar. Andra förslag handlar om att t.ex. mentorerna och lärarna skulle kunna påminna eleverna oftare om konsekvenserna av utanförskap och kränkningar, trivselreglerna och hur vi på bästa sätt tillsammans kan hjälpas åt att skapa en trygg miljö för alla.

Tydlighet i skolans värdegrund och rutingång vid kränkningar: En majoritet av alla elever F-9 uppger i kartläggningarna att de vet vem de ska vända sig till vid en misstänkt kränkning eller om de har behov att tala med någon. För att försäkra oss om att samtliga elever har kunskap om skolans rutiner och var de kan vända sig kan skolan öka tydligheten genom följande förslag på åtgärder: Mentorerna ska påminna eleverna ofta om skolans värdegrund, trivselreglerna och rutingången vid misstänkta kränkningar. Information om var eleverna kan vända sig samt Trivselreglerna ska sättas upp i klassrummen och på andra platser i skolans lokaler. Lärarna kan påminna eleverna om att de kan vända sig till vem de vill i personalen om de sett eller upplevt en misstänkt kränkning. Eleverna har även önskemål kring att personal ur elevhälsan ska ge tydligare information till eleverna om deras funktioner, t.ex. att kuratorn går runt och presenterar sig för de olika klasserna och berättar var hennes kontor är.

Minska verbala kränkningar och rykten (7-9): Flera elever lägger stor vikt vid det egna ansvaret i att aldrig prata om någon annan person på ett sätt som kan vara kränkande. Eleverna ska följa skolans trivselregler och de vuxna kan hjälpa eleverna genom att påminna om reglerna och att de ska efterföljas. Genom att sätta upp trivselreglerna på skolans väggar och genom att mentorerna och kuratorn ofta lyfter skolans rutingång vid kränkningar och påminner eleverna om skolans nolltolerans mot kränkningar, diskriminering och trakasserier, tror eleverna att medvetenheten kring dessa frågor skulle öka. De vuxna kan också tänka på att arbeta vidare med elevernas språkbruk på t.ex. mentorstiden och på så sätt minska risken för att verbala kränkningar kan ske. Det har redan genomförts flera insatser kring elevernas språkbruk under det gångna läsåret och såväl elever som personal skriver att de vill att dessa insatser ska fortsätta. Genom att skapa en medvetenhet kring språkbrukets konsekvenser och vad som är ok att säga och som inte riskera att kränka någon, kan eleverna bli medvetna om sitt språk och tänka till på hur de uttrycker sig innan de säger något. Detta gäller t.ex. när det kommer till skämt och det är viktigt att skolan visar att skämt som kan upplevas kränkande eller diskriminerande, dvs. skämt på någon annans bekostnad, aldrig är ok. Elevernas i årskurs F-6 nämner också att ett hårt språk och till exempel svordomar från äldre elever eller som är klottrade är en bidragande orsak till upplevd otrygghet. Därmed behöver elevernas språkbruk lyftas av de vuxna med samtliga elever F-9 så att eleverna får reflektera kring konsekvenserna av ett hårt eller kränkande språkbruk och att de vuxna tydligt går igenom vilket språk som är ok och inte ok att använda. Genom att öka medvetenheten kring att jargong, skämt på andras bekostnad och svordomar skapar otrygghet och riskerar att kränka eller diskriminera andra, kan vi skapa goda förutsättningar för en ökad trygghet på platser där många elever vistas samtidigt.

Avslutningsvis kan nämnas att en majoritet av de elever som besvarat frågorna skrivit att de upplever Tunaskolan som en trygg plats, att de trivs och har vänner. Skolan arbetar fortlöpande enligt DO:s modell med att undersöka riskerna för diskriminering, repressalier och andra hinder för lika möjligheter och rättigheter genom olika kartläggningar. Resultatet analyseras och därefter planeras aktiva åtgärder in utifrån

identifierade behov. Såväl främjande som förebyggande åtgärder och insatser sker fortlöpande i hela verksamheten och i det dagliga arbetet för att ständigt arbeta för att skolan ska vara en plats som är trygg för alla elever och en plats fri från diskriminering, kränkningar och trakasserier. I denna process är både elever och personal delaktiga och Trygghetsteamet arbetar fortlöpande med dessa viktiga frågor.

3.2 Nya mål, insatser och åtgärder

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
Övergripande mål F-9: Ökad trygghet för eleverna på angivna platser som kan upplevas otrygga	Fler vuxna ska röra sig ute bland eleverna på de platser som elever kan uppleva som otrygga. Se över möjligheten till lärarassistenter eller skolvård.	Ökad trygghet på platser som kan upplevas som otrygga för en del elever.	Avstämning vårterminen 2021 under personalmöte samt i klasserna under en rådstid. Trygghetsteamet kommer utvärdera åtgärdernas effekter efter avstämningar med personal och elever under vår- och höstterminen 2021.
Övergripande mål F-9: Att samtliga elever har god kännedom om skolans rutingång och vilka regler som gäller.	Under mentorstiden: Mentorerna påminner fortlöpande eleverna om var de ska vända sig vid misstänkta kränkningar och skolans rutingång och värdegrund. Mentorerna går igenom Trivselreglerna och påminner ofta om dessa. Skriftlig information: Skolans trivselregler och information om var elever kan vända sig vid behov sätts upp på olika ställen i skolan. Mentorerna sätter upp dessa i sitt klassrum och Trygghetsteamet sätter upp på andra platser i skolans lokaler där eleverna vistas.	Samtliga elever ska ha fått tydlig information om trivselreglerna samt skolans rutingång. Eleverna ska även med jämna mellanrum påminnas av mentorerna om vad som gäller.	Kartläggning genom Trivselenkäten vårterminen 2021 samt att resultatet lyfts under personalmöte och med eleverna under mentorstid.
Matro och ökad trygghet i matsalen	Lokalen: Se över möjligheten att sätta ljudplattor under borden för att dämpa ljudnivån. Eventuellt sätta markeringar i golvet för att påminna eleverna om att hålla avstånd i matkön. Se över möjligheten att byta lås på toaletten utanför matsalen och ställa in lamporna på toaletterna så att de inte slocknar för snabbt. Placering: Lyfta placeringen av eleverna i matsalen med elever och personal. Finns det möjlighet att ha en fast placering för eleverna i matsalen med specifika bord för varje klass? Ta upp frågan på elevrådsstyrelsen och därefter på personalmöten för att fatta beslut. Regler: Se över reglerna i	Ökad medvetenhet i matsalen genom att eleverna följer regler som vi tillsammans beslutar om. Lägre ljudnivå, om det är möjligt att sätta in fler ljudplattor. Ökad trygghet för de yngre eleverna om tydlig placering finns även för de äldre eleverna.	Beslutas under personalmöten i samråd med ledningen vårterminen 2021

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
	matsalen och förhållningssätten mellan yngre och äldre elever. T.ex. i matrådet eller elevrådsstyrelsen tillsammans med vuxenstöd. Diskutera mobilförbud i matsalen då detta skapar otrygghet bland yngre elever.		
Trygghet för eleverna i omklädningsrummen F-9	Lokalen: Se över möjligheten att sätta upp fler krokar och även markera dessa med färger eller siffror så att lärarna kan dela in var de äldre och de yngre eleverna ska byta om vid behov. Se över låsen på toaletterna och om dessa går att byta ut till lås som är lättare att öppna för yngre elever. Tejpa en skogräns på golvet för att minska nedsmutsning. Sätta upp en vägg eller annat insynsskydd som skymmer insyn till omklädningsrummen när dörren till korridoren öppnas. Se över möjligheten till läsbara skåp. Skapa specifika regler till omklädningsrummen. Revidera skolans trivselregler och lyft frågan om önskat mobilförbud i omklädningsrummen. Lärarna i idrott och hälsa kan med hjälp av elevernas förslag ta fram specifika regler för omklädningsrummen med bildstöd som sätts upp på väggarna och som eleverna ska följa. T.ex. att det är förbjudet att skvätta vatten på varandra och använda mobiler. Lärarna för idrott och hälsa går igenom vilka regler som gäller i omklädningsrummen med samtliga klasser i samband med att de sätts upp. Tillsyn: I de lägre åldrarna (F-6) finns starka elevönskemål om vuxennärvaro i omklädningsrummen för att öka tryggheten och förhindra kränkningar.	Eleverna ska känna sig så trygga som möjligt i omklädningsrummen. Eleverna ska veta vilka regler som gäller i omklädningsrummen och följa dessa. Vuxennärvaro i omklädningsrummen för de yngre åldrarna F-6 skapar trygghet för eleverna genom att vuxna kan se till att reglerna följs. Tydliga genomgångar med eleverna av lärarna i idrott och hälsa om vilka regler som gäller i omklädningsrummen.	Lärarna för idrott och hälsa ser över möjligheterna till föreslagna åtgärder och beslutar om vilka åtgärder som införs. Eleverna får utvärdera tryggheten i omklädningsrummen i kommande kartläggningar samt mentorstid under läsåret 2020/2021. Lärarna i idrott och hälsa stämmer av med eleverna fortlöpande om tryggheten i omklädningsrummen och påminner om vilka regler som gäller.
Trygghet på	Tillsyn: Vuxna	Tydlig plan för var vuxna befinner sig på	I kartläggningarna av elevernas

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
skolgården för de yngre barnen F-6	(fritidspedagoger) ska skapa ett system där de vuxna sprider ut sig över hela skolgården och alltid bär gula västar. Till exempel kan skolgården delas in i "zoner" där personalen har bestämda platser de ska vara på. Vikarier: Personalen F-6 behöver se över vikarierutinerna, så att även vikarier får information gällande tillsynen och var de ska vara på skolgården. Personalen i F-6 skapar en tydligare informationstavla för rastaktiviteterna där texten inte riskerar att suddas ut. Det ska på tavlan framgå var aktiviteterna sker någonstans och vem som håller i aktiviteterna. Personalen F-6 måste även gå igenom reglerna för lekarna med eleverna för att på så sätt klargöra vad som är ok och inte samt stärka tryggheten. Eleverna önskar även att det sätts upp tydlig information (t.ex. genom skyltar) kring hur många elever man kan vara på en gunga Förbättrad kommunikation mellan personalen från Östervångsskolan och Tunaskolan inklusive elevhälsan med syfte att skapa trygghet för samtliga elever. Till exempel kan gemensamma regler på rasten tas fram av eleverna från de olika skolorna. Se över möjligheten att de olika skolorna inte har rast samtidigt alla dagar, för att på så sätt minska trängsel och främja trygghet för alla elever. Se över möjligheten att sätta upp skyltar som visar att det är ett skolområde, t.ex. bakom A-huset. Frågan lämnas till vaktmästeriet.	rasterna, vilket i sin tur kan öka tryggheten hos eleverna. Uppdaterade vikarierutiner för ökad trygghet på rasterna åk F-6 Ökad tydlighet för eleverna kring lekar och rastaktiviteter, som i sin tur kan leda till ökad inkludering och trygghet. En stärkt dialog mellan de olika skolorna för att arbeta mot en samsyn i åtgärder och regler på skolgården, för att förebygga kränkningar och främja trygghet för samtliga elever. Genom skyltar minska obehöriga på skolans område och därmed öka tryggheten för eleverna.	uppleva trygghet under läsåret 2020/2021 samt under personalmöten i samband med att kartläggningarna analyseras och presenteras.
Trygghet genom trivselregler som tas fram av samtliga elever F-9	Skolans gemensamma trivselregler revideras och nya tas fram med samtliga elevers och personals medverkan under vårterminen 2021. Mentorerna ser till att reglerna går igenom med eleverna under mentorstider	Ökad trygghet genom att skapa gemensamma trivselregler utifrån elevernas önskemål och identifierade behov samt förankra skolans värdegrund hos alla. Öka tydligheten och implementera reglerna hos alla elever och all personal genom att reglerna sätts upp samt att mentorerna ofta påminner eleverna om	I samband med personalmöten och mentorstid med eleverna under 2021 kommer personal och elever få reflektera över trivselreglernas effekt.

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
	eller tid med klassen och sätter även upp reglerna i klassrummen. All personal hjälps åt att påminna eleverna om trivselreglerna. Trygghetsteamet sätter upp laminerade regler på olika platser i skolans lokaler så att eleverna lätt kan påminnas om vad som gäller.	att alla förväntas följa skolans trivselregler.	
Stärka gemenskapen mellan eleverna i och mellan klasser och årskurser.	Fortlöpande främjande och gruppstärkande aktiviteter i klasserna under rådstid och lektionstider. Se över möjligheten till att skapa fler rastaktiviteter där elever kan delta och lära känna nya vänner. Lärare möjliggör nya elevkonstellationer t.ex. vid indelning vid grupparbeten och tar särskild hänsyn till elever som verkar ensamma. Temadagar där klasserna t.ex. gör utflykter eller andra gruppstärkande aktiviteter tillsammans (detta begränsas dock i nuläget på grund av pandemin, men personalen F-9 ska se till att genomföra de gruppstärkande aktiviteter som är möjliga under rådande omständigheter)	Fler rastaktiviteter som kan stärka elevernas gemenskap och inkludera elever som verkar ensamma. Starkare gemenskap mellan eleverna på skolan, även mellan klasser och i olika åldrar. Detta kan i sin tur öka känslan av trygghet, t.ex. vid platser där många elever vistas samtidigt. Personalen 4-6 ser över möjligheten till aktiviteter som t.ex. "stor läser för liten" för att främja gemenskap och vänskap mellan elever i olika åldrar.	I samband med kartläggningar av elevernas trygghet vårterminen 2021 samt under personalmöten. Mentorerna stämmer av med sina klasser.
Motverka sexuella trakasserier	Trygghetsteamet ser över elevhälsans material "Mitt samtycke" och stämmer av med lärarna kring innehåll och upplägg som anpassas efter de olika åldrarna. När materialet är färdigt beslutas en gemensam vecka under vårterminen 2021 då samtliga elever ska få reflektera och utbildas kring samtycke. Detta kan t.ex. ske under mentorstid.	Ökad medvetenhet kring samtycke och att alla elever får lära sig om sina rättigheter och skyldigheter kring detta. Eleverna ska kunna veta och uttrycka var gränsen går kring sexuella handlingar och rätten till sin egen kropp.	Under personalmöte i de olika stadierna efter att insatsen "Mitt samtycke" genomförts med eleverna i samtliga stadier (F-9). Lärarna och elevhälsan är observanta på elevernas samtalsklimat och besvarar eventuella frågor som eleverna har.
Främja trygghet och gemenskap samt motverka diskriminering genom insatser skapade med ett aktivt elevinflytande. -Rättviserådet	"Hjärtedagen"- genomförs av Tunaskolan och Östervångskolan under februari månad 2021. Inför "hjärtedagen" kommer eleverna i de olika klasserna få reflektera kring olika frågor kopplade till diskrimineringsgrunderna samt värdegrund som därefter utmynnar i främjande budskap som sätts upp på skolans väggar. För att skapa ett reellt elevinflytande är det	Minska riskerna för diskriminering och öka gemenskapen bland eleverna.	Utvärderas i Rättviserådet med eleverna samt under personalmöten under vårterminen 2021.

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
	eleverna i Rättviserådet som planerat och tagit fram aktiviteterna och teman tillsammans med vuxenstöd (förstelärare).		
Främja goda relationer och skapa trygghet på skolan. Tillämpa aktiv elevdemokrati. -Rådsverksamheten	De olika råden arbetar med att skapa olika insatser och projekt som genomförs på skolan med syfte att tillämpa en aktiv elevdemokrati och stärka trygghet, elevinflytande och gemenskap. Genom att eleverna får vara med och besluta i viktiga frågor som rör dem bejakas även Barnkonventionen och skolans demokratiska uppdrag.	Motverka diskriminering och även skapa främjande insatser utifrån elevernas idéer som kommer alla elever till gagn. Låta elever vara med och bestämma i frågor som rör eleverna utifrån Barnkonventionen och skolans uppdrag i läroplan del 1 att fostra eleverna till demokratiska medborgare.	Utvärderas fortlöpande i de olika råden efter att olika insatser genomförts och under personalmöten läsåret 2020/2021.
Främja gemenskap och inkludering	Mentorsdagar med klassen och jul- samt sommaravslutning med klasserna	Öka elevernas gemenskap och trygghet i klasserna genom olika främjande och gruppstärkande aktiviteter i klasserna med mentorerna.	Planeras och utvärderas under personalmöten fortlöpande.
Medvetandegöra eleverna om språkbruk och dess konsekvenser, med syfte att skapa ökad trygghet på platser där många elever befinner sig samtidigt.	Mentorerna och lärarna ska, under mentorstiden, lektionstid och i andra sammanhang där eleverna befinner sig påminna om vilket språkbruk som är ok och hur vi kan bemöta varandra på ett respektfull sätt. Eleverna ska göras medvetna om att skämt på andras bekostnad, diskriminerande skällsord, svordomar och språk som kan vara diskriminerande eller uppfattas som kränkande aldrig är ok och att det bryter mot skolans trivselregler och värdegrund.	Genom en ökad medvetenhet om språkbrukets konsekvenser är målet att fler elever ska uppleva trygghet på alla platser i skolan där eleverna vistas.	Under läsåret 2020/2021 kommer mentorerna att stämma av med eleverna under en bestämd rådstid för att bilda sig en uppfattning om hur eleverna upplever att det gått. Trygghetsteamet tar del av klassernas reflektioner via mentorerna och analyserar det som framkommit för att se om eventuellt fler åtgärder behöver sättas in.
Skapa en tydlig struktur i det systematiska arbetssätten kring likabehandlingen där all personal och alla elever är delaktiga i processen. Trygghetsteamet	Trygghetsteamet består av representanter från de olika stadierna i Tunaskolan inklusive kurator från elevhälsa och representant för Grundsärskolan. Trygghetsteamet leds av förstelärare och i teamet genomförs kontinuerliga möten för att få en översikt över nuläget på skolan gällande anmälda kränkningar och elevernas upplevda trygghet. Teamet gör fortlöpande kartläggningar och beslutar om gemensamma aktiva främjande insatser och förebyggande åtgärder för skolans alla elever. Teamet arbetar ständigt med att skapa en så tydlig	Samsyn i rutingången vid kränkningar för all personal, en väl förankrad värdegrund hos både elever och personal, ett aktivt deltagande av all personal och elever i det fortlöpande arbetet, tydliga målsättningar och ett målinriktat likabehandlingsarbete som ska gynna alla elever i verksamheten och skapa en trygg skola för alla. Arbetet sker fortlöpande enligt DO:s riktlinjer för hur skolan ska arbeta med att undersöka, analysera, åtgärda, följa upp och utvärdera. Teamet utgår från skollagarna, läroplanens föreskrifter, skolverkets och DO:s rekommendationer, Lunds Kommuns rutingång samt aktuell forskning i sitt arbete. Trygghetsteamet på Tunaskolan inklusive Grundsärskolan och Mårtenskolan skapar en samsyn i	Trygghetsteamet utvärderar skolans arbete i samband med upprättandet av den årliga Planen mot kränkningar, trakasserier och sexuella trakasserier. Teamet för en fortlöpande dialog med representanter från elevhälsan och skolledningen samt med personalen i respektive stadium. Personalen (mentorerna) för i sin tur en dialog med eleverna, i en ständigt pågående process.

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
	rutingång som möjligt vid hanteringen av misstänkta kränkningar och även en tydlig struktur i det åtgärdande och främjande arbetet för all personal på skolan. Teamets representanter fungerar som en länk ut till personal och elever. Representanterna samlar in viktig information som analyseras och därefter planeras insatser in efter behov som framkommer. På Tunaskolan arbetar Trygghetsteamet fortlöpande längs med hela läsåret med flera olika insatser för att skapa en så trygg skola som möjligt för samtliga elever.	arbetet, gemensamma rutiner och ett gemensamt årshjul.	
Förbättrad dialog och samarbete mellan Tunaskolan och Östervångsskolan. t.ex. mellan personal från de båda skolorna vid incidenter, regler på skolgården och i skolans gemensamma utrymmen samt i skolornas rutiner och hanteringen av kränkningar.	Kuratorn för Östervångsskolan och sammankallande för Trygghetsteamet på Tunaskolan (förstelärare) kommer att se över rutingången för personalen vid anmälan av misstänkta kränkningar och sätta upp rutingången på skolan med tillhörande information till personalen. Kuratorn för Östervångsskolan kommer även att bjudas in för möte med Trygghetsteamet på Tunaskolan. Vi kommer se över möjligheten att skapa gemensamma regler för eleverna från de båda skolorna på skolgården och i skolans gemensamma utrymmen samt skapa tydlig information kring rutinerna till all personal. Även främjande och förebyggande inplanerade insatser, t.ex. Hjärtedagen, kommer genomföras av Tunaskolan, Östervångsskolan och Grundsärskolan gemensamt. Personalen på Östervångsskolan och Tunaskolan kommer att under ett personalmöte få komma med förslag på hur vi kan förbättra vårt samarbete och dialogen mellan personalen gällande skolornas arbete med likabehandling. Trygghetsteamet kommer därefter att sammanställa personalens gemensamma	Genom att skapa en bättre samsyn med hjälp av tydliga rutingångar samt förhållningssätt och regler, är målsättningen att tryggheten ska öka för såväl eleverna på Tunaskolan och Grundsärskolan som eleverna på Östervångsskolan.	Kuratorn för Östervångsskolan och förstelärare i likabehandlingsarbetet för Tunaskolan kommer att stämma av med skolledningen och personal längs med läsåret och i samband med t.ex. framtagandet av gemensamma regler och liknande åtgärder.

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
	förslag.		

4 Bilaga 1: Begrepp och definitioner

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program. En pojke nekas arbeta med pärlplattor pga sitt kön.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar eleven på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de barn/elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att barn/elev känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker elevens värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både personal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling:

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i barngruppen och vill inte lugna ner sig, pedagogen ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på gården/rasterna. Han är hellre

ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Förskolans/skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger pedagogern. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när eleven, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

5 Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man. Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet "Det är för hårt arbete för en tjej". [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på förskolan för att han är den ende killen som valt att vara med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hänglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala". Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i förskolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sin skola för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn/elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra barnen/eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Personalen avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De

menar ju inget illa". [trakasserier]

- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några barn. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på slöjden med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra barn/elever ropar "Din pappa är jävla CP." [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från samlingen/klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar förskolan/skolan inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå här!" [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne "äckliga lebb". [trakasserier]
- Det har gått bra i förskolan/skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med och leka.
- James vill inte vända sig till sin pedagog eftersom pedagogen ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av

ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan/skolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina kamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes barngrupp/klass. Hon blir sårad när de andra kamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]

6 Bilaga 3

Bilagor:

Bilaga 1: Tunaskolans trivselregler

Bilaga 2: Rutingång - Enskilt samtal vid kränkning och uppföljningssamtal

Bilaga 3: Rutiner för akuta situationer

Bilaga 4: Rutingång - Anmälan om kränkande behandling

Bilaga 5: Skolans rutingång vid misstänkta kränkningar